

Tilforladelig Underretning

om den

Nordiske Monark's Kong Christian den ites sande og nærmeste Nedstammelse af de forrige Danske Kongers Blod, saa og den Medvirkning, som maae tilskrives dette Slægtskab ved hans Ophøvelse paa den Danske Throne.

§. I.

Forehavende at viise Kong Christian den ites nærmeste Herkomst af det forrige Kongelige Huus i Danmark, og dens Medvirkning ved det paa ham faldne Val til den Danske Throne.

et berømmelige Oldenborgske Huuses Ophøvelse paa den Nordiske Throne, der ved Kong Christophers af Bavern tilige Død, var blevet ledig, har, fornemmeligen for de tvende under Kong Christian den ites lykfsaltge Efterkommere endnu foreenede Kongertger og dermed forbundne samtlige Lande og Provinzer, været af saa gaunlig og velsignet en Folge, at de Folk, som ere undergivne vore Kongers milde Scepter, have allerede længe betragtet denne store Tildragelse, som den Tildpunct, fra hvilken, efter den Højestes Besikkelse, deres Lykfsalighed og vedvarende Rolighed skulde begynde, og som derfor har en særdeles Retlighed til deres opmærksomme og taknemmelige Erindring. Vore Historiekyndige have ey heller viist sig saa lunkne ved en Sag, der frem for andre maatte opvække deres lærde Nygeirrigighed, at de skulde ikke have umaget sig for at randsage de indvortes Omstændigheder i denne vigtige Tildragelse, og at faae en fuldkommen Indsigt i dens Oprindelse og Sammenhæng. Men saasom der ikke tages noget betndeligt af de Tidens magre Krønike-Skrivere, til at naae dette Maal, og de beste Historie-Forfattere selv meddeele

Et

ingen

ingen ret brugbar Underretning om Sagen; saa har det endnu ikke videt lykkes for nogen, at fremsætte denne Hoved-Punct af vor Historie i sin fulde Klarhed, og at give en Oplysning derom, hvortil Flid og Indsigt ikke vare nok, men som behøvede nye og bedre Hjelpe-Midler, og fornemmeligen en lykkelig Hændelse, hvorved man uforvarendes maatte komme paa det rette Spoor. I særdeleshed ere vore Lærde ingensteds meere u-eenige, end naar det kommer an paa at vitse Grev Christians af Oldenborg sande og nærmeste Herkomst af det forrige Kongelige Danske Huus, og at bestemme den Deel, som dette hans Slægtskab med den uddøde Konge-Stamme, har haft i det Vall, som i Danmark faldt paa ham, efter Kong Christophers Død. Nogle udregne hans Slægt fra Christopher den II, ja vel og fra Valdemar Atterdag, med hvilken den mandlige Stamme af de forrige Konger var gaaet ud, og meene her i at finde den egentlige Anledning til hans Ophøvelse paa Thronen i Danmark. Andre derimod, som billigen tvile om dette Slægtskabs Rigtighed, vide ikke nærmere at forbinde den første Nordiske Monark af det Oldenborgske Huus med hans Formænd paa den Danske Throne, end ved Valdemar den Store, og gjøre saaledes hans Slægtskab med de samme alt for vidtløftigt, at den rimeligen kunde tillegges nogen Medvirkning i Udfaldet af oft-bemeldte Konge-Vall. Endnu andre, som ingen af begge Meeninger behager, have begyndt at tænke paa, hvorledes de kunde udfinde en Middelvej, som man endnu ikke var blevet vaer. Jeg smigrer mig med den Tanke, at et gunstigt Tilfald har bragt mig paa denne endnu ubekjendte rette Bane, og derved sat mig i Stand til rigtigen og tilforladeligen at bestemme Kong Christian den I's rette og nærmeste Herkomst af det forrige Danske Huus, samt den Deel, hvilken den Land tillegne sig i hans Udvalgelse. Om det forholder sig i Sandhed saaledes, eller jeg uformærkt bedrages ved en forgunstig Meening om min indbildte Opdagelse, det vil beroe paa ægte Kienderes Dom. Den for elleve Aar siden, anordnede Jubelfest til Erindring af det berømmelige Oldenborgske Huuses tre hundrede Aars Regjering i disse Riger og Lande, har givet en

særdeles

særdeles dygtig Haand Anledning til at udkaste i sin elskværdige Gestalt vore Kongers Stamme-Faders Billede, og at gøre os nærmere bekendte med denne store Krystes herlige Egenheder. Skulde mit Forsøg vederfares den Ære, at det, formedelsst sit Indhold, maatte sættes ved Siden af bemeldte langt betydeligere Arbejde, og, tillige med det, betragtes som et Hielp-Middel til at opløse og udvide de allmindelige Begreb om Kong Christian den I. Levnets Omstændigheder, da havde jeg Marsag til at ønske mig selv til Lykke formedelsst de paa denne Undersøgning anvendte Hvile Timer. (1)

S. 2.

Foregaaende Erindring om den første Punct, nemlig at udfinde Kong Christians nærmeste Redstammelse fra hans Formænd paa den Danske Throne.

Jeg har forpligtet mig til at bevise saavel Kong Christian den Ites nærmeste Redstammelse fra de forrige Konger i Danmark, som og den Medvirkning, som samme har haft i hans Ophøvelse paa den Danske Throne. Disse ere de tvende Stykker, paa hvis grundtge Udførelse det vil komme an ved mit Foretagende. Men førend jeg begiver mig til den første Puncts Afhandling, maa jeg bede mine Læsere, at følge mig ufortrødne paa en ujevnt og ubehagelig Vei. Jeg er nødt til at føre dem midt igiennem Genealogiske Torne og Tidsejer, hvilke end og den lykkeligste Scribent, under hvis Hænder ellers alting antog en indtagende Gestalt, ikke skulde forvandle til Blomster. Dog paa det denne Besværlighed, saa meget som mueligt er, maae lættes dem, har jeg bragt i en særdeles Tavle den gandske Mand- og Qvinde-Stamme af

(1) Dette forstaaer man, uden min Erindring, om den Jubel-Tale over Kong Christian den I. som vor berømmelige Hr. Justits Raad og Archivarius Langebeck i Aaret 1749. har holdt i det Kongelige Selskab til den Nordiske Histories og Sprogs Forbedring, som Forstander derfor. Paa dens Forfatter vil det i det mindste ikke beroe, om jeg i min Efterstræben gandske skulde blive tilbage. Hand har ikke negtet mig nogen Slags Hielp eller Befordring, og i Særdeleshed villigst meddeelt mig de Brevskaber, hvoraf der kunde tages noget til mit Forehavende. Jeg har alt i lang Tid haft Marsag til at be-ømme hans Bevaaagenhed imod mine ringe Foretagende, for deslige ey noksom erkjendelige For-sienest.

af vore forrige Konger, hvis Regtering er gaaet næst for det Kongelige Oldenborgske Huusets Stiftelse, lige fra Kong Erik Blipping af, saa og i sær Kong Christian den I. rette og, efter mit Begreb, allene Prøveholdende Slægtskab med disse hans nærmeste Formænd paa Thronen. Ved denne Table sættes man i Stand til paa eengang at oversee det gandske Sammenhæng af Sagen, hvorom her skal handles. Saa ofte det skulde hælde sig, at mit Forebringende fattedes Lyys og Tydelighed, haaber jeg, at et lidet Dye-kast paa denne herhos søvede Slægtskabs Forestilling vil fordrive all Mørkthed. Jeg erindrer dette engang for alle, paa det jeg skal ikke behøve herefter at gjøre det næsten bestandigen og ligesom ved hvert Skrif.

S. 3.

Christian den I. nedstammer hvert fra Waldemar Atterdag, eller fra denne Konges Fader og Formand i Regteringen Christopher den II.

Til Sagen! Dersom Meursius, (1) der regner det nye Kongelige Danske Huusets velsignede Stifter iblant Waldemar Atterdags Afkom, var derudi vel underrettet, da behøvede vi ikke at leede videre borte om vore Kongers Stammefaders Herkomst fra hans Formænd i Regteringen. Men det vil ikke blive os saa læt at opløse denne Knude. Hans Moder Hedvig, Hertug Adolphs til Slesvig tiodelige Søster, paa hvilken der egentligen skal sees ved det Slægtskab, som vi søge at udfinde, vil ingen meere, nu da Historien har, efter Meursii Tider, faaet et nyt Lyys, regne iblant Kong Waldemars Afkom; eller, tydeligere at udtrykke det, fra hans ældre Datter Ingeborg, gift Hertuginde til Mecklenborg. Sagen er alt for klar og mine Læsere alt for bekiendt, at det skulde behøves at opholde dem længe dermed. Jeg vil altsaa forbigaae Waldemar Atterdag tillige med hans tvende ældre Brødre Erik og Otto, som vare døde for ham uden Børn, og vende mig strax til deres Fader, den Danske Konge Christopher den

(1) Meurs: Continuat. Hist. Dan. L. V. in fine [coll. 610. ed. Lamii] ibi: Regnum Dani in Christianum Oldenburgicum, nominis istius primum, illum quoque Valdemari abnepotem, transtulere.

Det Kongelige Huus Danmark fra Erik Slipping indtil Christopher den III. tillige med sammes rette og nærmeste Forbindelse med det endnu blomstrende Kongelige Huus af den Oldenborgske Stamme.

Erik Slipping, Konge til Danmark, myrdet 1286.

Gemal Agnes, Datter af Marggreve Johan den I. til Brandenburg.

Erik Mendved, Konge af Danmark og hans Gemal Ingeborg, Datter af Kong Magnus Ladelaas i Sverrig, døde 1319. deres Børn (de mange dødsfødte uberegne) vare

Christopher II. Konge af Danmark d. 1333. Gem. Euphemie, Datter af Hertugen i Pommern Bogislaw den IV.

Waldemar, d. ugift i Rostok 1302. begr. i Sorøe.

Merrete og Rigtze, hin gift med Kong Birger i Sverrig, og denne med Nicolas Herre af Werle. Om deres Efterkommere s. Stamme-Tablen til X. s. Den sidste Datter var

Erik og Magnus Tvillinge, døde i deres Barndom, begr. i Esrom. Baldemar, d. ung 1302. [A-maliska V. ap. Ludewig. Reliqu. T. IX. p. 97.] Et Barn fød 1318. faldt af Vognen og brækkede Halsen, gammel 16. Uger.

Erik, Konge af Danmark med sin Fader, d. 1332. uden Børn. Gemal Elisabeth, Datter af Grev Henrik den I. til Holsteen, og Enke efter Hertug Johan II. til Sachsen-Lauenborg.

Otto, Hertug til Holland, blev ugift, og traadte omfider i den Tydske Orden. Waldemar Atterdag Konge af Danmark, d. 1375. Gem. Helvig, Datter af Hertug Erik til Slesvig.

Margrete, Gemal Ludvig den ældre Churfyrste til Brandenburg, 1324, som 1342. giftede sig anden gang med Margrete Maultasche, Arving til Grevsfabet Tyrolen.

Agnes, d. ung 1312. begr. i Sorøe. Helvig, d. ung begr. i Sorøe.

Sophie af Werle, Grevens til Holsteen, Bert den Stores Gemal.

Christopher, Hertug til Holland, d. 1350. ugift 1363. Margrete, Ingeborg, Gem. Henrik med Tilnavn Suspenfor, Hertug til Mecklenborg. Børnene vare [Chemn. Geneal. Reg. Dominor. & Duc. Megap. ap. Westph. T. I. col. 1659. 1682. 1686. 1687.]

Cathrine døde ugift. Waldemar, d. uden Gemal for Faderen.

Margrete, Dronning til Danmark, Norge og Sverrig, gift med Haagen Konge i Norge, døde 1412.

Albert, d. ung, begr. i Sorøe [Tab. Soran p. 30. Hvittfeld p. 459.]

Beatrix, gift 1346. med Erik, Kong Magnus Smeks i Sverrig Son og Med-Regent [Cont. App. ad Annal. Sial. ap. Westph. T. I. col. 1396. 1402. Albert. Argentinens. ap. Urftis. T. II. p. 105] døde 1360 strax efter ham i Barselseng [Chron. Nicol. Æp. Lund. p. 28. Worms Fortsættelse af Snorre Sturleson, Side 843.]

Jern Henrik, Greve til Holsteen, Gemal Ingeborg, Datter af Hertug Albert den I. til Mecklenborg, Marggrevens til Brandenburg, Ludvig den Romers Enke.

Euphemie, gift med Fyrste Johan af Werle, der aulde ingen Børn med hende.

Marie, Gem. Albert III. Hertug til Mecklenborg, gjorde, paa sin Moders vegne, efter Baldemar Atterdags død, Titale til den Danske Throne, d. uden Arvinger i Det. 1387. Gem. Elisabeth, Datter af Grev Nicolas til Holsteen, derefter gift med Hertug Erik den IV. til Sachsen-Lauenborg.

Ingeborg Abbedisse til Ribentz d. 1408.

Oluf, Konge i Danmark og Norge, døde uden Gemal 1387.

Tvende Børn døde iltgemaade henved det Aar 1360. [Chron. Nicol. Æp. c. I. Torfæus Hist. Norv. P. IV. p. 484. 486.]

Bert, Hertug til Slesvig og Greve til Holsteen. Gem. Elisabeth, Datter af Hertugen til Brunsvig og Lüneborg, Magnus med Riæden.

Erik af Pommern, Konge til Danmark, Norge og Sverrig, assat 1439. døde uden Livs-Arvinger 1459. Gemal Philippa, Datter af Kong Henrik den IV. i Engeland.

Cathrine, Gemal Johan Palsgreve ved Rhin, til Neuborg og Sulzbach, Keyser Ruprechts anden Son.

Helvig, Gemal Diderik den lyffelige, Greve til Oldenborg.

Christopher III. af Beyerens Konge til Danmark Norge og Sverrig, døde uden Livs Arvinger 1448. Gemal Dorothea, Datter af Marggreven til Brandenburg, Johan Alchymist; anden gang gift med Kong Christian den I.

Anne d. ugift 1446. begr. i Sorøe. Otte, Johan I. Johan II. og Friderik, d. i deres Ungdom [Tolner. in Tab. geneal. ad Hist. Palat.]

Christian I. det Kongelige Oldenborgske Huus Stifter.

den II. i hvilken mange Forskere i vort Lands Historie have meent at finde Kong Christian den ites Farfader paa Moderne Side. De tale herom som en utvilagtig Sag; med hvad Det, vil strax udvise sig. Om de tvende Christopher den IIs Døtre, hvis Virkelighed beroer paa tilforladelige Efterretninger, vide vi, at Agnes og Helvig ere døde ugifte, og Margrete, som blev givet til Churfyrsten af Brandenburg Ludvig den ældre, Kønser Ludvigs af Bøhnen førstefødde Søn, er død for hendes Gemal, efterladende sig en Stamme, som meget snart gik ud. Den fjerde Datter Mette eller Meehtildis, som man uden Grund tillegger Kong Christopher, og gjør til Gemal af en Marggreve Albert af Brandenburg, er øyensynlig en Person med Kong Christopher den IIs Datter af dette Navn, hvilken, som det er bekendt, har i Aaret 1272. faaet Marggreve Albert til Brandenburg af den Nordske Stamme til ægte. En femte Datter, som Hertugen til Brunsvig og Lüneborg Magnus med Klæden maatte have faaet til ægte, skulde, efter Hvittfelds Meening, egentligen være den, som man burde holde for en Stamme-Moder til det Kongelige Oldenborgske Huus. Hand skriver udtrykkelig, at Kong Christians Moder Hedevig, Hertug Adolphs til Slesvig Søster, var Kong Waldemar Atterdags Søster-Datter-Datter, og i saa Maade Kong Christian selv hans Søster-Datter-Datters Søn. (2) Og disse Ord sætte klart forud, at Christian den ites Mor-Moder Elisabeth, en Datter af Hertugen til Brunsvig, Magnus med Klæden, og gift Hertuginde til Slesvig, er anlet af ham, nemlig Hertug Magnus, med en Søster til Waldemar Atterdag, d. e. med en Datter af Christopher den II. Imidlertid saa vist som Hvittfelds Ord taale ingen anden Udtydning, saa lidet kand Sagen selv

Et 3 bestaae

(2) Hvitf. Danm. Rig. Krøn. p. 843. Hand [Brevve Christiern aff Oldenborg oc Delmenhorst] vaar oc aff det gamle Kongelige Sleete her i Danmark, dog langt beregnet, thi hans Moder Hedvig, Hertug Adolphi Syster, naar Konge Waldemars den fjerdis Syster-Daatter [væs Systerdaatter-daatter] oc hand i saa Maade vaar Kong Waldemars Syster-Daatterdaatters Søn.

bestaae med Historien, som giver tilkiende, at Hertuginde Elisa-
bet af Slesvig, ligesom hendes samtlige Sødsfende, er ikke født
Hertug Magnus af nogen Dansk Konges Datter, men af Catha-
rine, en Prinsesse af den Afskiske Stamme. (3) Af de mange
Historie-Skrivere, som dristigen skrive efter Hvittfeld, at Kong
Christian har været Waldemar Atterdags Søster-Datter-Datters
Søn, er mig en heller nogen bekiendt, som deraf har udtaget det
egentlige Slægtskab, der nødvendigvis skyder deraf. Langt meere
har Hoyer (4) ved denne Menings haandgribelige Urigtighed fun-
det sig bevæget til at gjøre Waldemar Atterdags Søster, fra hvil-
ken Hvittfeld udregner det Kongelige Oldenborgske Huus, til en
Gemal af Marggreve Conrad til Brandenburg: og af Kong Chri-
stians Oldemoder, som Hvittfeld giver hende ud for, at gjøre hende
til hans Oldemoders Oldemoder. Omendstønt end og dette for-
meente Hjælp-Middel gandske falder bort. Saa som Kong Chri-
stoffer den 11s Moder, Agnes, var en Datter af Marggreve Jo-
han den I. til Brandenburg, og sølgelig Marggreve Conrads
Søster; (5) saa maatte denne, dersom hand havde haft en Dat-
ter

(3) Og, som Hr. Hof-Raad Scheid i hans Fortale til det IV. Bind af Orig. Gvelf. S. 17.
p. 54-61. udførligen beviiser, ikke en Datter af Marggreve Waldemar til Brandenburg,
men en født Fyrstinde af Anhalt, og formodentligen en Datter af Fyrst Bernhard den
II. til Anhalt-Bernburg.

(4) Hoyer Dännem. Geschichte p. 99. (a) som herved stiltiende sætter forud, at Kong Chri-
stians Oldemoder, den nys ommeldte Hertuginde Catharina til Brunsvig og Lüneborg
nedstammer fra Marggrev Conrad; men hvilket skalde falde gandske bort, dersom hun,
efter Hr. Hof-Raad Scheids Formodning, havde Fyrst Bernhard den III. til Anhalt-
Bernburg, og ikke hans Fætter Waldemar af den Tertske Linie, Marggrev Conrads
Datter-Søn, til Fader.

(5) S. Freds-Slutningen af 1317. i Potters Samlung Mecklenb. III. Stykke. S. 14. og
18. hvor Erik Mendved, Dronning Agnes Søn, og Marggrev Conrads Søn og Efter-
følger Waldemar kalder hinanden Fættene, avunculos, men besynderligen i Hr. Professor
Gebhardi March, Aquilonal. den VI. Stamm-Table med dens Beviiser. Jeg anfører
dette

ter af Kong Christopher til ægte, have giftet sig med hans Søsters Barne-Barn; en Forbindelse, hvilken, som man læt begriber, i ingen Betragtning kand have Sted. Jeg finder og, at alle Slægt-kyndige, fra Henninges indtil Hübner, gjøre den Danske Sophie, hvilken de holde for Marggreve Conrads Gemal, til en Datter af Erik Slipping og ikke af Christopher den II.; og der- ved i det mindste bringe dette foregivne Ægtepar nærmere tilsam- men, i henseende til Alderen, omendstønt det bliver dog endnu ubegribeligt, at Marggreven, af hvis Søster Agnes, som Erik Slippings eeneste Gemal, denne Sophie maatte været født, skul- de, tvert imod de Tiders Grund-Regler, have giftet sig saa gandske nær i Blodet, og ægtet hans Søster-Daatter.

S. 4.

Svar paa den Ind- vending, at det dog synes at følge af de Norske Rigs-Raad- ders Circular- Skrivelse af 1449. (sefter hvilken Dron- ning Margrete og Christian den Is Morfader, Hertug Geert til Slesvig, ere fødte af God- skende) at en hid- indtil ubeleendt Datter af Kong Christopher den II. har været Hertug Geerts Moder, og saaledes Christian den ites Oldemod- der.

Jeg vil her ikke fortte en Indvending, som visseligen fortæner en særdeles Opmærksomhed. Det er sandt (kunde man sige) hidindtil er der ikke udfundet nogen Datter af Christopher den II., fra hvilken Kong Christian den Ites Herkomst kand ud- regnes. Dog alligevel ere vi næsten nødte til at an- tage en hidindtil ubeleendt Datter af Kong Christo- pher, hvis Sønns Datter-Søn, og ikke, som Hvitfeld vil have, hendes Datters Datter-Søn, det Konge- lige Oldenborgske Huusets Stiftere har været. Thi i den Circular-Skrivelse, ved hvilken de i Jul. 1449. i Malsstrand forsamlede Norske Rigs-Raader give de samtlige Indvaanere i Kongeriget tilkiende, at de fort tilforn havde i Opsto antaget denne Monark til deres Herre og Konge, bliver hans Navn til den Nor- ske Krone grundet derpaa, at Dronning Margrete, Kong Olufs Moder, og den nyvalte Konges Mor-fader (Her-

desto heller denne grundige Slægt-forsker, jo rigtigere hand bestemmer de indbyrdes For- bindelser, hvorved det Kongelige Danske Huus og Marggreverne til Brandenburg af den Weaniske Stamme ere bleve hinanden beslaetede; og gandske forbigaar Marggreve Con- rads opdigtede Gemal, som skal have været en Dansk Prinsesse.

(Hertug Bert til Slesvig) vare fødte af Sødskende (nemlig Dronning Margrete af Waldemar Atterdag, og Hertug Bert af en Søster til ham) saa og at Kong Eriks Mor-Moder (Hertug Henrik's til Mecklenborg Gemal Ingeborg) og Kong Christians Mor-Fader (Hertug Bert) vare og fødte af Sødskende (nemlig Hertuginde Ingeborg af Waldemar Atterdag, og Hertug Beert af en Søster til ham.) (1) Og til dette Slægtskab sigter det Norske Riigs-Raad atter igjen i det Brev som blev udstædt i Trundhlem, efter Kong Christians der fuldførte Kroning og ved hvilket hans Modstanders Carl Knudsons forhen skeedte Kroning erklæretes ugyldig. (2) Jeg tilstaaer, at en saa troeværdig Forsamlings høytidelige og igientagne Bidnesbyrd er af stor Bigtighed. Dog finder jeg ikke, at dette Bidnesbyrd nødvendigen sætter forud, en hidindtil ubekendt Søster til Kong Waldemar Atterdag, som er blevet Hertug Berts Moder, og ved ham Kong Christians Oldemoder. Den ubestemte Talemaade: Kong Christians Mor-Fader (Hertug Bert) og Dronning Margrete, tillige med hendes Søster Ingeborg, vare fødte af Sødskende, lader sig, som enhver seer, ligesaa vel udtyde paa andre Tilfælde. Og, det som
end

(1) Det Norske Riigs-Raads Circular-Skrivelse, dateret Målstrand crastino visitationis Mariæ (Den 3. Julii) 1449. "Owerwagå wy oc randsagebe oc besvonnå wy oc wonderstodå med sannendå, at h hand (Koning Kristern i Danmark) år födder aff råttå wårbugå Konings Blohd aff Norgå, saa når at wårbugå, wor wårbugå herre Konings Olaffs moder, Drotning Margrettå, Och wårbugå Koning Christierns moderfader, the wore föddå aff systennå, og Koning Eriks modermoder Och Koning Cristierns moderfader wore och föddå aff Systynna, gud therå siell nodå, Thi Riårå Wånner kwnne wy ey råttthere sponnå affther wor Norges Iag i Konigh årffråbalk, wthen thet wårbugå herrå Kong Cristiern år nisth boren till Norgis rygå, med wårbugå Forstå Koning Erik.

(2) De egentlige Ord i dette den 1. Aug. 1450. saa Dage efter Kong Christian den I. Kroning i Norge, udstædt Brev ere: Ad ipsius (Christierni Regis Daciæ) personam tanquam dignam et bene meritam præ ceteris dominis etiam strictius inclinati, quod post Serenissimum Dominum Ericum quondam Regem nostrum in consanguinitate cum Serenissimo Domino Olavo quondam Rege nostro præfati Domini Erii immediato prædecessore sit proximior, ut merito in regnum succedere possit et debeat.

end meere er, man maae uforbigængeligen derved forstaae noget andet Slægtsskab, naar man agter at lade de Norske Rigs Raaders Foregivende staae ved Magt, saasom det er fuldkommeltgen bevistligt, at Hertug Berts Moder har ingenlunde været en Søster til Waldemar Atterdag. De sikkerste Kilder i Historien bevise, at Hertugens Fader, Grev Jseren Henrik efter at Churfyrsten til Brandenburg Ludvig den Romer var død i A. 1365. har taget til ægte hans efterladte Enke Ingeborg, en Datter af Hertug Albert den I. til Meklenborg, og at hun har tilbragt denne hendes anden Gemal hendes anseelige Livgeding, bestaaende af Arneborg, Perleberg, Seehusen og Werben (3). Og med lige Visshed lader det sig bekræfte, at hand med denne samme Fyrstinde (altsaa ikke af nogen Dansk Prinsesse, som hand maatte for hende haft til ægte) har avlet hans tre noksom bekiendte Søner, og iblant dem i særdeleshed den første, Hertug Bert til Slesvig. Foruden den gamle Holsteenske Kronike-Skriver (4), som udtrykkeligen bekræfter Sagen, kan jeg endnu anføre tvende med ham eenstemmige Vidner, hviss Beretning er ingen blot Stenlyd af hans, nemlig den anden

U u

Dan.

(3) Korneri Chron. ap. Eccard. T. II. col. 1059. 1090. 1105. Chron. Hols. ap. Westphal T. III. col. 90. (cap. 25. ed. Leibnit.) Ludvig den Romers Brev hos Ludewig Reliqv. IX. Bind S. 527. og Kister Langermünd. Denkwürd. S. 168. som hand paa Johannis den Osbers Dag 1352. efter Begiaring af hans unge Frue Ingeborg, som Frue og Besidderske af Landet og Sæstningen Arneborg, har udgivet. Marggrevinde Ingeborgs Brev meddelte Staden Arneborg i A. 1384. hos Kister sammesteds S. 170. hvor hun fører den Titel: Wir Ingeborg!etwan Marggräffin zu Brandenburg, nun von Gottes Gnaden Gräffin zu Holstein und zu Stormar, Frau zu Arneburg, zu Perleberg, zu Seehausen und zu Werben. Disse og flere Beviiser findes samlede i en særdeles Efterretning om Marggrevinde Ingeborg, som Forfatteren, Hr. Philipp Wilh. Gerken, har indført i den V. Deel af hans Fragment. March. 99. og f. SS. Til disse kand jeg føye, af Lün gs Cod. Germ. Dipl. i Deel col. 1280. Marggrev Ludvigs og hans Broders Marggrev Ottos Successions-Fordrag med Keyser Carl den IV. af A. 1363. hvor der forekommer Marggrevinde Ingeborg, den første's Egtfælle. Men fornemmeligen hidhøre tvende Breve, hvorved Raadet i Hamborg, Onsdagen for Mortensdag 1384. har afgjort en Stridighed, som var opkommen imellem Hertug Albert til Sachsen og Lüneborg og Grev Henrik til Holsteen og hans Gemal Ingeborg, angaaende den Stade, som var tilføyet Hertugen af Grevens og hans Gemals Land, Herredom og Stad Seehusen.

(4) Chron. Hols. c. 1 ibi: Ab ista uxore [filia Ducis Maguopolensis, prius nupta Marchioni Brandenburgensi Romano] quæ fuit speciocissima mulierum, genuit Henricus Comes tres filios, Gerardum Ducem, Albertum & Henricum Comites, & unam filiam &c.

Danske Annalist hos Ludewig (5), og Forfatteren til den af Hadorph udgitne Svenske Rimm-Kronike (6). Og det med des bedre Grund, efterdi begge benytte sig af den Omstændighed, at vores Ingeborg er, ved hendes Søn Hertug Bert, blevet Kong Christians Oldemoder, til at udregne denne Monarks Herkomst af den Norske og Svenske Konge-Stamme, paa følgende Maade.

Erik Hertug i Sverrig, en Søn af Kong Magnus Ladelas,
Gemal. Ingeborg, Arving til Kongeriget Norge.

Magnus Smet Konge i Sverrig og Norge.	Euphemie Gemal Albert I. Her- tug til Mecklenborg.
Haagen, Konge i Norge.	Ingeborg, Gemal Albert, Kon- ge i Sverrig.
Oluf, Konge i Danmark og Norge.	Heren Henrik Greve til Holsteen.
	Bert Hertug til Slesvig.
	Helvig, Gem. Diderik Greve til Oldenburg.
	Christian, Greve til Oldenburg, første Nordiske Monark af dette Huus.

Man tør saa meget mindre tvile om denne her fremførte Slægt-
Linies Rigtighed, jo nøiere dermed kommer overeens det bekiendte
Brev, hvorved de Svenske Rigs-Raadere i Aaret 1520. antog
Christian den II. til deres Konge. De bevidne deri udtrykkelig, at
at hand af Sanct Eriks, deres hellige Patrons, rette
Blod sandeligen er kommen. (7) Holberg erklærer det uden Om-
svøb

(5) Annalista II. Ludewigii p. 42. 43. Denne Danske Kronike er, ellers og bekiendt under det
Navn af Manuscriptum Skibyense.

(6) Chron. Suec. rythm. majus à Joh. Hadorphio edit. p. 133.

(7) Brev af 1520. hos Hvitfeld S. 1156.

svøb for umueligt at udregne Christian den 11s Slægt fra denne gamle Svenske Konge, og mener derfor at finde her den yderste Grad af Hyllerte, hvortil de undertvungne Svenske, formedelst den dem overkomne Frygt og Skræk, vare forfaldne, men Overvinderen gierne har tiet stille dertil og imod sit bedre Vidende antaget en ham gavnlig Fabel for Sandhed (8). Klygtigt nok! men dette er at skiare Knuden uden Fornødenhed i tu, der, efter ovenstaaende Slægtstabs Forestilling, er ikke vanskeligt at opløse. Efter dens Udvisning nedstammede den første Nordiske Monark af det Grevelige Oldenborgske Blod, fra Hertug Erik i Sverrig, hvis Herkomst fra den forrige Svenske Konge, Erik den Hellige, man lætteligen kand vise og saaledes øyensynnligen i denne fremstille en virkelig Farfader til det Kongelige Oldenborgske Huus og i sær til Kong Christian den II. (9). Endnu et andet Beviis vil jeg til Overflodighed føye hertil. Den Holsteenske Historie beretter, at Hertug Adolph til Slesvig, den oftbemældte Hertug Berts anden Søn, har været beslægtet med Borggreve Friderik den VII. til Nürnberg, den første af det Navn og Slægt iblant Churfyrsterne til Brandenburg; hvilket har bevæget den unge Fyrstes Far-Broder, Greve Henrik af Holsteen, til at sende ham til Borggreven, som en Herre af et stort Navn og Anseelse, ved hvis Hof hand og blev i nogle Aar (10) Forgæves vil man forske efter saadan en Forbindelse imellem det Grevelige Holsteenske og Borggrevelige Nürnbergske Huus, saa længe man derved sætter forud, at Jseren Henrik har ablet Hertug Bert ikke af den Mecklenborgske Prinsesse Ingeborg, men af nogen u-nævnt Søster til Kong Waldemar Atterdag. Desto lætttere er det derimod at udfinde disse tvende Huuses Slægtstabs, naar man

Hu 2

anta.

(8) Holberg Dannem. Rig. Hist. II. Bnd S. 70.

(9) Hertug Erik i Sverrig nedstammede fra den Svenske Nations Behersker og Skys-Helgen af samme Navn, saaledes: Erik den Helliges Søn, Kong Knud, avlede en Søn Erik, der og siden kom paa Thronen, og hvis Datter Ingeborg kom i Ægteskab med Hertug Byrger, Fader til Kong Magnus Ladelaa og Betsfader til Hertug Erik.

(10) S. den Holsteenske Krønike: Skrives hos Westphal. Tom. III. col. 160. (cap. 42. ed. Leibnic) og i særdeleshed den Efterretning de Comite Adolpho & Hinrico, hos den samme T. II. col. 339.

antager den derforuden beviste anden Sætning. Den oftbemeldte Ingeborg havde med hendes første Gemal, Ludvig den Romer, født en Datter, som blev gift med Borggreven til Nürnberg Friderik den VI. der med hende havde avlet sin Søn af samme Navn, den ovenmeldte første Churfyrste til Brandenburg af det Borggrevelige Hus (II). Saaledes var Churfyrst Friderik vores Ingeborgs Datter-Søn, og derfor Halvsødske-Barn med Hertug Adolph, hendes Sønne-Søn af det sidste Ægtekab, i hvor vel Churfyrsten havde saa mange Aar forud for hans Fætter, at denne kunde med føye gives under hans Tilsyn, og holdes til at danne sig efter hans Exempel. Alle disse udtrykkelige Vidnesbyrd og nye overeensstemmende Omstændigheder i Historien, gøre det gandske utvilagtigt, at ingen uden den Meklenborgske Prinsesse Ingeborg bør holdes for Hertug Berts rette Moder, og selgeligen, at de Norske Rigs-Raader, (i fald man maae bygge paa deres Forsikring) naar de beraabe sig paa Hertugens Slægtskab med Dronning Margrete og hendes Søster, kand ikke have sigtet til nogen Datter af Kong Christopher den II., med hvilken Jheren Henrik skulde have avlet sin ældste Søn, den oftbemeldte Hertug Bert.

S. 5.

(II) Efter Henninges Theatr. Geneal. in II. & III. regni in IV. monarchia parte altera p. 207. har Borggreve Friderik først haft til ægte Elisabet, født Margrevinde til Meissen, og derefter Inaeborg, Marggreve Ludvig den Romers og Prinsesse Ingeborg af Meklenborg deres Datter, og med denne avlet Churfyrst Friderik den I. Jeg veed vel, at den Brandenburg Duolksballe Hofraad, og Archivarius, Hr. Carl Ferdinand Jung, hvis i Duolksbal 1733. udgivne Anweisung was die comicia Burggravia in Nürnberg sey re. giver ellers den beste Underretning om de Nürnbergske Borggrevers Slægt, holder oveameldte Elisabet, Marggreve Friderik den Alvorlige til Meissen hans Datter, for Borggreve Frideriks eeneste Ægtefælle See II9. S. Men da denne Fyrstiade, efter de af ham selv anførte Breve, blev allerede 1342. trolovet med Borggreven, og nævnes tilsidst 1357. saa lader det ikke rimeligt, at hun har født hendes Gemal fornævnte Churfyrste Friderik, hvilken, efter en pavelige Bulle af Aar 1432, har da været en Herre kun kun paa tredstidst uge Aar, og derfor maae først være kommet til Verden heved Aaret 1372. S. Carl Friderich Pauli Einleitung zu einer erwiesenen Staats geschichte der dem Königl. Preussischen Zepter unterworfenen Staaten S. 168. Derimod har den af Henninges anførte Moder til Churfyrst Friderik den I. en nøye Overeensstemmelse i Tid-Regningen og i særdeleshed denne Omstændighed paa sin Side, at vores Churfyrstes Medstammelse fra Marggreve Ludvig den Romer, hvis Datter Søn hand var efter dette Slægtskabs Sammenhæng, kand have givet en gandske naturlig Anledning til at hand derefter er blevet Churfyrste og Marggreve til Brandenburg.

S. 5.

Hvad man i
 almindelighed maa
 domme om det i
 samme de Norske
 Rigs- Raaders
 Skrivelse foregib-
 ne Slægtskab.

Men hvad skal man ved denne Bestaaffenhed
 domme om de Norske Vidnesbyrd? Rand man
 ellers fremviise noget Slægtskab, efter hvilket Her-
 tug Bert og Dronning Margrete samt hendes Søster
 Ingeborg, virkeligen vare fødte af Sødskende?
 Eller bliver dette foregibvende ubevistligt, paa hvilken
 Maade det og udtendes? Saa gierne jeg og vilde forsvare den ansee-
 lige Forsamlings Troværdighed, som offentligten har bekræftet Sa-
 gen, og derpaa grundet en af de vigtigste Beslutninger, saa seer
 jeg dog ikke det er mueligt, at bringe de tvende Danske Prinsesser
 og Hertugen af Slesvig saa nær tilfammen. Skulde de i Sand-
 hed være Sødskende-Børn, da maatte dem tillegges en fælles Beste-
 Fader eller Beste-Moder, det er, der maatte kunde anføres nogen
 iblant deres Forældre, Kong Waldemar, Dronning Helvig, Grev
 Ifern Henrik og Ingeborg af Mecklenborg, som havde haft en Fader
 eller en Moder tilfammen. Men derpaa bliver vel aldrig at tænke.
 Det har meget mere sin fulde Rigtighed, at Waldemar Atterdag
 er avlet af Kong Christopher den II. med Euphemie, Hertug Bu-
 gislafs den IV. i Pommerns hans Datter (1); Dronning Helvig af
 Hertug Erik til Slesvig med Adelsheit, en Datter af Grev Henrik
 den I. til Holsteen, Søster til Grev Bert den Store (2); Ifern Hen-
 rik af Bert den Store med Sophie, en Datter af Hr. Nicolas
 af Werle (3); og endeligen hans Gemal Ingeborg af Hertug Al-
 bert den I. til Mecklenborg med Euphemie, en Datter af Hertug
 Uu 3 Erik

(1) See derom en egen Afhandling i det Kiøbenhavnste Videnskabers Selskabs Skrifter VII. Deel 169. og f. 66.

(2) Hendes Schauenborg-Holsteenske Herkomst er ingen ubekendt, og at hun har heddet Adelsheit, seer man af et Brev af 1326. hos Tarpager Rip. Cimbr. S. 184. hvilket hendes Søn, den mindre-aarige Hertug Waldemar, som de Danske havde gjort til Konge, har udgivet i hendes Overværelse.

(3) S. den følgende S. og den sammesteds anførte særdeles Afhandling.

Erik i Sverrig og den Norske Arve-Prinsesse Ingeborg (4). Den der ikke vil forkaste alt hvad der er sandt og vist i Slægt-Kyndigheden, maae tilstaae, at det har sin fuldkomne Rigtighed med disse otte adskillige Beste-Fædre og Beste-Modre til Waldemar Atterdags tvende Døttre, og til deres foregibne Fætter Hertug Bert; og tillige erkiende det gandske ugtørligt, at forsvare det Norske Rikis Raads Bidnesbyrd, hvor stærk og den Formodning er, som strider derfor. Hertil kommer endnu, at, ligesom der i enhver Bildfarelse indløber noget sandt, i hvis Forfalskning den bestaaer, saa lader og, i dette Fald, den Urigtighed, som har sneget sig ind i det Norske Rikis Raads Circular-Skrivelse, sig gandske naturligen forklare affen derved forstilt genealogisk Sandhed. Det er bekiendt at Kønser Ludvig af Beyerne har efterladt sig tvende Sønner af samme Navn, Ludvig den ældre og Ludvig den Romer, hvilke bleve efter hinanden Churfyrster til Brandenburg, og af hvilke den første i Aaret 1324. bekom den Danske Konges Christopher den 11s Datter Margrete til ægte; men den sidste giftede sig 1352. med den Mecklenborgske Prinsesse Ingeborg, som derefter, ved hendes anden Gemal Grev Isern Henrik, til Holsteen, fødte Hertug Bert til Slesvig. Disse tvende ligensvante Brødre Ludvig den ældre og Ludvig den Romer, hvilke vi og ellers ofte finde forverlede med hinanden, have de Norske Rikis Raader vel ikke tilbørligen skillt fra hverandre, og ere derved faldne paa den vrangne Meening, at en Churfyrste Ludvig til Brandenburg af det Beyeriske Blod, hans Gemal, som efter hans Død, havde indgaaet sit andet Ægteskab med Greven til Holsteen, Iseren Henrik og fødte ham Hertug Bert, var ingen

- (4) Hertug Albert blev allerede 1321, som den endnu beholdne Ægte-Pagt bevidner, trolovet med den Svenske Prinsesse Euphemie, omendstiont hand hentede hende ikke hjem forend 1335. Og i den gamle og tilforladelige Lybke Krønike hos Gerdes Saml. Meckl. Urk. IX. S. 116. finder jeg hende endnu 1346. Da nu Hertugens Datter Ingeborg (efter den 3. Ann. til forrige S.) allerede 1352. forlod den eenlige Stand, saa har hand gandske vist aulet hende i hans forberedte første Ægteskab. Hendes Navn, hvilket hun uden tvil havde efter hendes Bestemoder den Norske Arve-Prinsesse Ingeborg, giver det derforuden tilkiende, og de tvende i foregaaende S. anførte Krønike-Skrivere, den anden Danske Annalist hos Ludvig, og Forfatteren til den Svenske Rikis Krønike, stemme ligeledes dermed overrens.

ingen anden, end den med Churfyrst Ludvig den ældre gifte Danske Prinsesse Margrete. Ifølgende Slægtskabs Forestilling ligger Sagen tydeligen for Dyne.

Christopher II. Konge
af Danmark

Ludvig af Beyeren,
Romersk Kæyser

Waldemar Aiterdag,
Fader til Hertuginde
Ingeborg af Meklen-
borg og til Dronning
Margrete.

Margrete,
Ludvig af Beyerens
den ældres Gemal,
(ikke hans Broders
Ludvig den Ro-
mers, og efter
denne, Grev Hen-
riks til Holsteen)

Ludvig den
ældre, Chur-
fyrst til
Branden,
borg Print-
zens af
Danmark,
Margretes
Gemal.

Ludvig den
Romer,
Churfyrst
til Branden-
borg, efter
Broderen
den Meklen-
borgske
Prinsesse
Ingeborgs
1ste Gemal.

Ingeborg
Datter af
Hertug Al-
bert den I.
til Meklen-
borg.

Heren Hen-
rik, Grev til
Holsteen,
Churfyrst i
de Inge-
borgs sidste
Gemal.

Gert, Hertug
til Slesvig.

Hvor læt var det ikke her at gaae vild, og at tage Margrete Prinsessen af Danmark for Hertug Gerts rette Moder, allerhelst paa en Tid, da det stod ikke bedre til med Slægt-Kyndigheden end med de andre Videnskaber, og da all den Kundskab som man havde om de regierende Huuse i Europa og deres indbyrdes Slægt- og Svo-ger-skabs-Forbindinger, beroede alleene paa utilstrækkelige og meget u-agtsomt sammenskrevne Efterretninger, eller vel blot paa en mundt- lig Fortælling. Den som overbæver dette, vil allerede selv giøre sig den Anmærkning, at de Norske Riigs-Raader, da de urigtigen angave deres ny valte Konges Slægtskab med hans nærmeste Formænd paa Thronen, ere gaaet gandske redeligen til Verks, og bør billi- gen friktendes for den lastværdige Hensigt, ligesom de ved et opdigtet Foregivende havde søgt at tilvænebringe den nye Konge Nationens Bevaagenhed. End og i de nyere, endskont meget meere ophyste Tider, have Vildfarelse og Uvidenhed ofte haft Deel i de vigtigste Stats-Forretninger og i dette Tilfald finder man derforuden me- get

get stærke Beviser, paa, at de Fornemteste i Norge, som valte Kong Christian den I., eller deres Conciptent, have i almindeligen vedst meget mindre end man skulle troe, og virkelig saa meget som slet intet, om hans Slægtskab med de forrige Regentere i Riget. I den Norske Hof-Ret eller Hirdskraa, som den er forbedret og forøget af Kong Magnus Lagabåter, finde vi udtrykkeligen fastsat, at i fald der ingen skulde være til af den afdøde Konges Baarørende, hvilke, enhver i sin Orden, fra den ægte Son af indtil Moders Søsters Son, tillegges en Arve-Ret til Kronen, da skal den sidste Konges ældste Slægting af Mandkønnet, som efter det i Landets Lovbog befattede almindelige Arve-Tal, er hans nærmeste Arving, være Konget Norge, men dersom og ingen af disse skulde være til, da skal Kongerigets Stænder forsamle sig i Trundhiem, og udvælge den til Konge, som de holde for den beqvemteste og beste (5). Som da nys bemeldte Konges Norske Lov indskrænkte all Arvesølge til den fjerde Mand i Slægtskabet (6), d. e. efter sammes Forskrift alleeneste saadanne Side-Slægtinge arvede hincanden, som vare ikke videre fra deres almindeligste Stamme end i det høieste i fjerde Led, (7) saa var og Arve-Retten til Kongeriget selv

(5) Nordiske Hirdskraa 2. og 3 Cap. med hvilket Sted Magnus Lagabåters Guletingslov i Paus Samling af gamle Norske Love i Part 23. og f. S. S. og denne Konges Trundhiems Byes Lov, sammesteds 2 P. 18. o. f. S. S. saa og sammes Islandsk Lov fol. C. III. & ff. næststen Ord for Ord kommer overens.

(6) Kong Magnus Lagabåters Guletingslov hos Paus i P. S. 94. og Trundh. Byes Lov sam. st. 2. P. S. 52. saa og sammes Island. Lov fol. R. II. Denne Arvesølges Ret har Kong Christian IV. i hans Anno. 1624. forbedrede Norske Lov først forandret, og, efter den længe tilforn i Danmark indførte Forsætning, berettiget den syvende Mand i Slægten til at tage Arv. I Island derimod falder Arven endnu, efter den gamle Lov, ikke videre end til den fjerde Mand.

(7) Denne Udydningens Rigtighed bliver utvilagtigen bestryket af Lovgiveren selv, naar han fort tilforn taler om Sødsfende-Barns Børn, som de tredje Mænd i Slægten. S. Kong Magnus's Guletings-Lov hos Paus i P. S. 93. 94. og hans Island. Lov fol. R. Magnus

ved sammes ommeldte Grund-Forsatning, ligeledes indsluttet i disse Grændser, saaledes, at den afdøde Konges nærmeste Slægting, naar hand af Slægtskabs Ret skulde arve Scepteret, maatte i det mindste have en Ur-Oldefader eller en Ur-Oldemoder med ham. I følge af denne Forskrift, var, efter den sidste indfødte Kong O-lufs Død, hans Moders Søster-Datters Søn Erik af Pommern, som tredje Mand i Slægten, og Kongerigets rette Arving, kommet der til Kronen. (8) Og omendskiont, ved den strar derefter stiftede og derpaa i Aaret 1436 fornyede og nærmere bestemte Cal-mariske Union, gandske andre Grund-Regler, angaaende Thronens Besættelse i fremtiden udi de foreenede Kongeriger, bleve fastsatte, at i fald Kong Erik og i almindelighed nogen Nordisk Monark skulde ved Døden afgaae uden ægte Søner, det da skulde overlades til et fuldkommen frit og uindskrænket Vall, at udnævne hans Esterfølger; saa var dog Verbødighed for deres Indretninger og Love saa dybt indprentet hos de Norske, at det faldt dem tungt at vænne sig til en gandske forandret Stats-Forsatning. Af hvilken Aarsag det og skeedte, at, da de derefter lode sig bevæge, efter de Danskes og Svenskes Exempel, til at assætte deres i mange Aar hafte Konge, og at antage hans Søster-Søn Christopher af Beyer-eren, da saae de fornemmeligen paa den Omstændighed, at hand, Kong Christopher, efter den af Magnus Lagabæter giordte Forordning, havde en grundet Ret til Kronen og ingen nærmere Kron-Arving for sig, uden Hertug Bugislas i Pommern 2c. Kong Eriks Far-
X r
bro-

nus Lagabæter lagde altsaa ved Arve-Fald den samme Slægtskabs Beregning til Grund, som den canoniske Ret havde foreskrevet i Egteskabs Sager. Og den selv samme Udregning bliver allerede sat forud i hans Faders Haagen Haagensens Frostetings Lov 10. Part 14. Cap. i Paus II. P. S. 121. hvor hand indskrænker Arvesølgen iblant Slægtinge til den femte Mand; hvilket viser sig, naar man sammenligner det anførte Cap. med det 8de paa den 11de Side, og af Lorfæus allerede er indseet. His deficientibus, heber det i hans Hist. Norv. III. D. S. 471. producitur successio in quantum gradum linea equa-
lis. Eorum defectu, ascus succedit.

[8] S. herom de i Aarene 1388. og 1389. udfærdigede Breve hos Huilfeld S. 576. 577. 587.

broders Søn, der allerede i Danmark og Sverrig var udeluft fra Thronfølgen. Og dette samme Nationens vedvarende Sindelag, maae det, som man læt seer, tilskrives, at, da Kong Christopher af Beyeren var død, da søgte de Store i Riget, af hvilke Christian den I. i hans Sted blev udvalt, at beviise af den Norske Lov, som de og udtrykkelig beraabte sig paa, at den nye Konge maatte holdes for den rette Arving til Thronen (9). Men de anførte til den Ende et Slægtskab, hvilket, dersom det og blev antaget for rigtigt, ikke gjorde Lovens Ord fyldest. Efter dens klare Forskrift maatte de beviise, at Christian den I. i Henseende til den sidste Konge Christopher af Beyeren, var den fjerde Mand i Slægten. Derimod ved deres Foregivende bragte de ham allene saaa nær tilsammen med de tvende Konger Erik og Oluf, som for Kong Christopher havde siddet paa den Norske Throne, og ikke med denne; hvorfor og, saa vel deres Circular-Skrivelse af 1449. som og det i følgende Aar ved Kong Christians Kroning udfærdigede Document, gandske stiltiende forbigaae hans Slægtskab med den sidst afdøde Konge (10). Til denne Lovens urigtige Application synes mig, at det andet Partie sigter, som holdt med Karl Knudsen og de Svenske, naar de i deres til Kong Christian i Nov. 1449. affendte Skrivelse modsigte hans foregivne Arve-Ret til Kronen, og gandske dristigen erklære, At det kand aldrig beviises af deres rette Norske Lov, at hand er ret Arving til Norges Rige (11). Saa lidet var det udgiort med det i sig selv udfindelige Slægtskab, som til

For-

[9] Det viiser deres ofibenedte Circular-Skrivelse, hvor det mærkeligen heder: Thy fiara Wanner kwinne wy ey rættære sönne æsther wor Norges lag i Konigh Erffdaball wth. n thett wærdugæ Herre Kong Cristyærn er næstboren till Norges rygæ med wærdugæ Første Koning Erik S. den 1. Num. til 4. §.

[10] S. den 1 og 2 Num. til 4. §.

[11] De Norske af Karl Knudsens Partie, deres Skrivelse til Kong Christian den I. givet i Truadhiem Mandagen efter Clementis, d. e. den 24. Nov. 1449. hos Hadorph ad Chron. rythm. Svec. p. 169. og ad Hist. S. Olavi p. 109. "Item, hæffwe wit och forstandet, at j mene wæge rætter Arffwinge til Norges Riike, hwilket aldrigh bewiises kan medh warom rættom Norges lagom, af sa ær."

Fordeel for Kongen af Danmark blev anført af de ham bevaagne Norske Riigs-Raader. Og dog fattedes her ikke et andet Slægt-
skab, der var baade rigtigt og tilstrækkeligt til deres Hensigt. Her
fremstiller sig denne Slægt-Linie:

Albert I. Hertug til Mecklenborg. Gem.
Euphemia, Hertug Eriks i Sverrig og den
Norske Arve-Prinsesse Ingeborgs Datter.

Henrik, med Tilnavn Suspenfor.
Gem. Ingeborg, Kongens i Dannemark,
Waldemar Atterdags Datter.

Ingeborg. Gem. Iseren Henrik,
Greve til Holsteen.

Maria. Gem. Wartislaf VII.
Hertug i Pommern.

Gert den VI. Hertug til Slesvig
Gem. Elisabet af Brunsvig.

Erik, Konge af Dan-
mark, Norge og
Sverrig.

Catharina Gem.
Joh. Paltsgreve
ved Rhin og Hertug
til Beyeren.

Hedewig Gem. Diderik
Greve til Oldenborg.

Christopher, Konge
af Dannemark, Norge
og Sverrig.

Christian den I. Konge
til Dannemark, Norge
og Sverrig.

Efter denne Slægt-Table hvorved den skarpeste Critik vil ikke finde
noget at udsætte, var Kong Christian I. ikke alleneste i det fjerde Led
beslægtet med begge hans nærmeste Formænd paa den Norske Thro-
ne, Erik af Pommern og Christopher af Beyeren, som Loven i hen-
seende til den sidste udfodrede, men og ved deres fælles Stamme-
Moder, den med Hertug Albert til Mecklenborg gifte Svenske
Prinsesse Euphemia, kommet af de forrige indfødte Norske Kon-
gers Blod. Meere behøvedes visseligen ikke dertil, at hans Her-
komst kunde forskaffe ham Gunst og Tilbøielighed hos Folket og et
væsenligt Fortrin for hans Medbenlere til Thronen. Skulde vel
de Store i Riget, som erklærede sig for Kong Christian, eller hvo-
sombest der og maae have været Opfinder af det urigtige Slægt-
Register, der blev lagt til Grund for hans Ball, forsætteligen ha-

ve sat til side en uomstødelig Sandhed, der fuldkommeligent tiende til deres Hensigter, og heller grundet en Beslutning af saadan Vigtighed paa et blot Hiernespind, hvormed de i ingen Betragtning kunde komme af sted? Jeg meener ikke, at nogen vil tilkenke dem saadan en underlig Opførsel. Altsaa vare de ilde underrettede om Kong Christians Herkomst og Slægtskab, der kunde gjøre ham berettiget til Thronfølgen. Og just deraf troer jeg at slutte med fuldkommen Sikkerhed, at man har desto mindre Anrsag til at holde deres urigtige Foregivende i Circular-Skrivelsen af A. 1449. for et politisk Kunstgreb, hvorved de med Gliid havde søgt at skuffe Nationen, jo meere usikkert i sig selv Udfaldet af dette grove Bedragerie vilde blevet.

§. 6.

Christian den I.
er født af Erik
Slippings Blod,
og saaledes hans
næste Herkomst af
den forrige Konges
Stamme afgjort.

Vi komme igien til at udfinde Kong Christian den I. nærmeste Nedstammelse fra hans Formænd paa den Danske Throne. Efter alle hidindtil anførte Omstændigheder og Beviiser, maae man gandske lade det Haab fare, at udregne hans Herkomst fra Kong Christopher den II; end og om der skulde findes Breve, hvori hand maae skee kaldte denne sin Forfader eller Progenitorem; hvilke Talemaader ikke gjøre noget til Sagen, og hos de Tidens Sprog-Fordere betydede gemeenlig kun en Formand i Regieringen. (1) Som derfor Christopher den IIs. ældre Broder, Kong Erik Menved, er død uden Børn, og hans yngre Broder Waldemar ugift, saa fører Ordenenen os nu til alle trende Herrers Fader, Kong Erik Slipping, og til at afgjøre det Spøtsmaal, om ham tilkommer noget Sted eller ikke t
Kong

[1] Saa nævner f. E. Kong Christian den I. i et Brev af A. 1456. i det Danske Magazin III. Bind S. 205. sin sidste Formand i Riget, Christopher af Beyer'n, med det Tillæg wor Forfader, og i Stiftelse-Brevet for Kiøbenhavns Universitet, som hand har udgivet 1478. og som Pontopp. har indrykket i hans Danmark Riiges Kirke-Hist. II. Bind S. 672, heber det: *Ob salutem animæ nostræ progenitorum, successorumque Nostrorum, Daciæ Regum; at jeg ikke skal melde om andre ofte forekommende Exempler.*

Kong Christian den I. Stamme-Table. Efter de hidindtil bekiendte Slægt-Fortegnelser kan herpaa ikke svares andet end Nej. Jeg skulde og domme lige saaledes om Sagen, dersom en ny genealogisk Sandheds Opdagelse havde ikke ved en Hændelse givet mig bedre Underretning. Det er allerede længe siden, at de væsentlige Mangeler og Urigtigheder, som endnu befindes i Grevernes til Holsteen af den Schauenborgske Stamme, deres Slægtstabs Folge, har opvakt en Drift hos mig, til at fuldføre og bringe i Rigtighed et saa betydeligt Stykke i Landets Historie. Ved dette Arbejde lykkes det mig at udfinde Grevens til Holsteen, Gert den Stores rette Gemal, og fuldkommeligen at overbeviises, at hun har været hverken en Lanenborgsk ey heller en Brunsvigsk Prinsesse, men ingen anden, end Sophie af Werle, Kong Erik Slippings Datter-Datter, hvis ophævede Forlovelse med den Svenske Hertug Erik, i hendes Morbroders Erik Menveds Tid, har draget saa store og vidtløftige Misforstaaelser efter sig. De Grunde og Beviiser, hvorpaa denne

Uegteforeenings Virkelighed berøer, har jeg anført i en særdeles Afhandling, hvorom jeg sikkert kand haabe, at den vil gjøre Sagen gandske utvilagtig for en forfaren og øvet Læser. Det nye Lyys, som frembryder heraf ihenseende til den egentlige Forbindelse imellen det Kongelige Oldenborgske Huus og de forrige Danske Kongers Stamme, blev jeg selv i Begyndelsen ikke vaer, førend jeg ved en Hændelse faldt paa den Tanke, at, da Kong Christian den Is. Moder Hedevig var en Sønne-Datter af Iseren Henrik, der var Grev Gert den Stores til Holsteen, og hans rette og eeneste Gemals, Sophie af Werle, ældste Son, saa nedstammede han, Kong Christian, ved Grev Gerts nysbemeldte Gemal Sophie, som hans Oldefaders Moder, fra hendes Beste-Fader Kong Erik Slipping; et Slægtskab, som, hvor vidtløftigt det end ved første Øyekast maatte synes, bringer dog, efter foregaaende Forklaring, det nye Danske Huus saa nær, som muligt er, tilsammen med det ældre, og, som det skal udviise sig i det efterfølgende, har gandske vist og gjort sit til sammes Ophøvelse paa den Danske Throne. Saa sandt er det, at i de ældre Tidens Hi-

strier, hvor det meeste maae udfindes ved en maysommelig Samling af afbrudte og adspredte Efterretninger, ere og smaa Omstændigheder vigtige, og tiene ikke sjælden til at opdage de betydeligste Ting.

§. 6.

For at bestemme dette Slægtskabs Medvirkning ved Kong Christianians Ophovelse paa den Danske Throne, viises, at Rationen har fra Krilds Tid kun brugt den Ret til at vælge sine Konger i det regierende Huis, og alleeneste seer til dets Kvinde-Linie, naar Mand-Linien var uddød.

Saaledes er da den keedsommelige Underretning fuldendt, som behøvedes til behørigen at bestemme og forklare Kong Christian den 1s. nærmeste Herkomst fra hans Formand paa den Danske Throne. Jeg kommer nu til saadanne Ting, hvilke mine Læsere formodentligen ville finde meere tækkelige, da den i Begyndelsen fastsatte Orden fører mig nu til at forklare den egentlige Medvirkning som denne Monarks hidindtil beviste nærmeste Slægtskab med de forrige Konger i Danmark har haft ved det paa hannem sammesteds faldne Vall. Enhver seer lætteligen, at der kand ikke siges noget grundigt herom, naar derved ikke legges til Grund et rigtigt Begreb om den forrige Danske Stats-Forsatning i henseende til Maaden at besætte Thronen, og i Besynderlighed naar det bekiendte Spørsmaal: om Riget har været arveligt ved den Kongelige Stamme eller ey, bliver ikke tilstrækkeligen besvaret. Denne Materie løber vel dybt ind i de forrige Tiders Historie; men jeg vil ikkun anføre saa meget deraf, som uforbigaengelig behøves til mit Dvemeed. At de Danske fra ældgamle Tider af, og i det mindste fra den Tidpunct, da man begynder at have en tilforladelig Efterretning om deres Kongers Folge efter hinanden, have, ved at udnævne de samme, i alle Tilfælde, udøvet en virkelig Val-Rettighed, hvilken havde meere at betyde, end en blot høytidelig Antagelse, der uegentligen kaldes et Val, og at de, i Kraft af denne Rettighed, ofte, naar særdeles Omstændigheder bevægede dem dertil, have sat Førstefødselen og den nærmeste Grad til side, og foredraget den sidste Konges yngre Søn for den førstefødte,

fødte, hans Broder for Sønnerne, og s. f. det er en Sag, som ved vitterlige og aldeles uimodsigelige Exempler fuldkommelig beviiises. Men saa lidet som der kand tviles herpaa, saa tydeligen give og derimod vore Aarbøger tilkiende, at de Danske Stænder have ikke strakt deres stedse brugte frie Konge-Vaal saa vidt, at de agtede sig berettigede til at forbigaae det regierende Huus, men alleeneste, til at vige, af vigtige Aarsager, fra den Regel, hvorefter de ordentligen valte den nærmeste og ældste Prinz af det Kongelige Blod, og, uden Hensigt til Alder eller nærmere Slægtskab at sætte Kronen paa den Herre af den Kongelige Stamme, med hvis Person Staten, efter deres Tykke, var best forsorget. Vi finde og, at den regierende Familie har ikke efterladt at tilegne sig alleene en Ret til Thronens Besiddelse, saa ofte Leyligheden bragte det med sig; saaledes førte, s. E. Waldemar Atterdag, førend han endnu efter Faderen kom til Regieringen, den Titel: Domicellus Danorum, tilligemed Kongeriget's fulde Vaaben, (1) og hans Søn Prinz Christopher, der døde for ham, skrev sig den rette Arving til de Danskes og Slavers Rige. (2) Naar derfor de Danske Riigs-Raader, i deres Aar 1439. imod den affatte Kong Erik af Pommern udgivne Manifest paastaae, at Danmark er et frit Vaal- og intet Arve-Rige, (3) saa ville de dermed egentligen kun sige saa meget,

[1] S. Waldemar Atterdags Segl, som findes i Tilhængen til Resenii Kong Friderik den Andens Kronike paa den anden Raaber-Table, og hvori sees de tre Danske Leopardter med den Omkrift: SECRETV. WALDEMAR. DEI. GRA. DOMICELLI. DANOR. Hans Fader Christopher II. har allerede, efter Schwarzens Pomm. uad Riig. Beha. Hist. S. 290, medens hand endnu var Hertug til Halland og Samsø, brugt det fulde Danske Vaaben. I de ældre Tider førte de Kongelige Prinzer kun to eller een af Leopardterne i Kongeriget's Vaaben; og paa denne Waade er det Slesvigske Vaaben kommet op.

[2] Efter hans Brev af 1360. hos Hyttfeldt S. 520, hvilket begynder saaledes: Christophorus Dei gratia Dux Lolandix, Danorum Slavorumque Regni verus hæres.

[3] Det gandske Sted kommer for herefter i den IX. S. Dets Sammenligning med den sammeleeds aafæerte Skrivelse, som de Danske Riigs-Raader ikke længe tilforn havde sendt

meget, at Arvefølgen der, er ikke, som i Norge, efter Arvegangs Maade iblant privat-Personer fuldkommeligent bestemt, og bundet til et vist Arve-Tal; men at Stænderne have fri Magt og Ret til at tage af det Kongelige Huuses Paarørende, til deres Herre og Konge den bequemteste og værdigste, uden at være forbundne til at see paa Orden i Fødsel eller paa en nærmere Grad. Kort sagt, Danmark var fordum et Val-Rige, dog saadant et Val-Rige, som ikke gik fra den regierende Slægt, og hvorved følgerigen et Slags Arve-Ret løb imellem, saa at det ligesom vankede imellem et Val- og et Arve-Rige. Den samme Dom har allerede Gundling, 4 og derefter vores udsødelige Gram 5 fældet derom, og denne har derved vel erindret, at i de fleste Europæiske Riger har ligesaadan en Forfatning fordum haft Sted. Jeg skulde og ikke formode, at nogen maatte bære Tvil om Sagen, saavidt vore forrige Kongers mandlige Stamme angaaer. Men desto lættre kunde man falde paa de Tanker, at naar den var uddød, da havde det Kongelige Huuses Kvinde-Linie ikke haft lige Tiltale til Thronen, og alleene- ste bestiget den ved et frit Val, uden Hensigt til nogen Arve-Ret. Da

til Christopher af Beheren, ubviiser strax, at naar de vilde have Danmark agtet for et frit Val-Rige, da sigtede de ikke til den Calmariske Union, og det deri foreskrevne fælles Konge-Val, men blot og alleene til Kongerigets gamle Grund-Forfatning.

- [4] Nic. Hieron. Gundling. in Jure Nat. & Gent. Cap. XXXVII. §. XIII. Ceterum successio vel pura & illimitata est, vel limitata. §. XIV. Illam appello cum a certa familia non disceditur; simulatque ordo succedendi in antecessum est signatus. Hanc, ubi ex certa familia eligendus demum est, qui sit regnator: *qualis successio in Dania obtinuit olim.*
- [5] Grams Forbedringer til Waldemar Atterdags Historie §. 5. i den IV. D. af det Kiøbenhavn- ske Sællabs Skrifter S. 10. 12. Hvad han siger om Frankerig, finder sin fuldkomne Stadfæstelse i Montesquieu Esprit des Loix XXXI. B. 17. Cap. hvor det beviises af de ægteste Kiiber i den Franke Historie, at under de Carolingiske Konger har Folkets Val- Rettighed blot bestaaet deri, at de vare besøede til at vælge i det regierende Huus. Med samme Ret regner han Kongeriget Norge (nemlig sørend Magnus Lagabøter fuldkommeligent bestemte Thronfølgens Orden der i Riget) iblant de i visse Maader arvelige Val-Riger; hvorom i Særdeleshed Kong Haagen Adelsstrøms Guletings Lov i Paus Samling af gamle Norske Love I. D. 2 og 38. tydeligen vidner.

Da Kong Haarde-Knud af Danmark, Kntid den Stores Son og Efterfølger, i Aaret 1041 forlod Verden, og endte de Danske Monarkers Følge af den gamle Stamme, gif de Danske hans næste Slægting paa Qvinde-Siden Svend Estritson, en kiødelig Datter-Søn af Kong Svend Tiuefæg forbi, og satte Kronen paa en udenlandsk Herre, Kongen af Norge, Magnus den Gode. Vel skeedte dette, formedelt en imellem den afdøde Konge og hans Thronfølger Kongen i Norge indgaaet, og af dem tillige med tolv Store af hvert Rige høytideligen besvoret Forening, at naar en af dem begge døde uden Sønner, da skulde hans Lande og Guds tilfalde den anden. (6) Men saasom dog den Danske Nation har samtykt denne Arve-Forening og derefter noye opfyldt den, saa synes heraf at flyde den grundige Følge, at vore Forfædre have anseet Kong Haarde-Knud for den sidste Stammeholder af deres gamle indfødte Konger, og, da han var død uden mandlige Livs Arvinger, betragtet det regierende Huus som gandske udgaaet. Svend Estritson selv gjorde i Begyndelsen ingen Tiltale til den Danske Krone, men traadte meget meere, efter de Islandske-Historie-Skriveres (7) omstændelige Beretning, i Tieneste hos den nye Konge, som gjorde ham til Jarl, og tillige (hvilket er i sær mærkværdigt,) forordnede ham til sin Statholder i Danmark. Alt dette, tilstaaer jeg, har et stort Skin. Men hvor lidet det i sig selv har at betyde, skal ret strax klarligen viise sig. Paa den Tid da dette Arve-Fordrag imellem Kong Haarde Knud og Kong Magnus blev sluttet, og endnu da denne, i følge deraf, bestigede den Danske Throne, var en Prins, af det Kongelige Huusets mandlige Stamme, ved Naam Harald, i Live, om hvilken Adam af Bremen fortæller, at

Yh

da

- (6) S. Den Trundhiemskke Munk's Theodorici af Kircher udgionne Histor. de Regg. Norvag. c. XXII. p. 48. og Snorre Sturlesons Heimskringla II. Bind. S. 9. efter Peringskio lds Udgave, som og Sax. Gramm. Hist. Dan. X. Bog. S. 202. hvor dog det væsentlige Wilkaar, "dersom den Konge, der først døde, efterlod ingen Søn" er foreglemmt.
- (7) Nemlig Snorre Sturlesons II. Bind 29. S. og Skialdrex Thiodolfers, hvis Wiise hand anfører, saa og Knypilinga Saga 22. Cap.

da hand var paa Hiemvejen fra en Pilegrims-Reyse, som hand havde giordt til Rom, blev hand som den rette Arving til det Danske Scepter, paa hin Side af Elven uskyldigen dræbt af Hertug Ordolph til Sachsen, som derved søgte at tiene Kong Magnus den Gode, hvis Søster hand, Hertugen, havde til ægte. (8) Om denne Harald, af Frygt for Kong Haarde-Knud, har samtykt dennes Fordrag med Kongen i Norge, eller man i Danmark har holdt for, at saasom den indgangne Foreening var indskrænket til begge Kongers Livs Tid, saa blev hans Ret ikke saa meget fornærmet derved, eller hvorledes det ellers maa være gaaet til, at man har forbigaaet en Herre, der ellers var berettiget til Kronen, det maae andre undersøge. Mig er det nok, at de Danske den gang have for en Tid taget Riget egentligen fra det Kongelige Huuses Mand-Linie, og ikke fra dets Paarørende af Qvindelinen. Disse kunde ikke, saalænge den Mandlige Konge-Stamme endnu blomstrede i sin sidste Qvist, nemlig den formeldte Prins Harald, anføre eller benytte sig af en Ret, som først skulde tilfalde dem. Og heri ligger vel den

- (8) Adam Bremens. Hist. Eccl. L. II. c. 53. Ad quem (Magnum Daniæ & Norwegiæ Regem) Archiepiscopus noster (Bezelinus, cognomento Alebrandus) usque Sliaswig pro colloquio venit, habens in comitatu suo Ducem Bernardum, & Thiadmarum Hildensensem Episcopum, & Rodulfum ejusdem civitatis Episcopum - - In quo colloquio foror Magni Regis Ordolfo filio Ducis desponsatur. Qui vix peractis nuptiis in gratiam cognati (al. leviri,) quendam Haroldum Danorum Principem redeuntem ab Urbe Apostolorum trans Albiam obruncavit innoxium. Cujus mortis causa ea fuit, quod de regali stirpe Danorum genitus, sceptro propior quam Magnus esse videbatur. Det Naam Prins af Danmark (Danorum Princeps) som tillegges denne Harald, og den Beskrivning, som hand, frem for andre af det Kongelige Huuses Slægtninge, opvakte hos Kong Haarde Knuds Esterføger, giver noksom tilkiende, at hand var af de forrige Kongers mandlige Stamme. Jeg formoder, at en af Kong Svend Tiugeskægs tvende Brødre, Haagen og Erik, hvilke Gram i hans Anmærkn. over Meursius col. 143. 158. melder om, maa holdes for hans Fader. Dog kunde det vel og være, at Knud den Stores Broder Harald, om hvilken Gram sammesteds col. 173. 175. giver Efterretning, havde efterladt sig en Søn af samme Naam, hvis Ret til den Danske Krone havde paa uumløste Maae de køstet ham Livet.

den rette Aarsag, hvorfor Svend Estrifson i forstningen tog ikke i Betænkning at forbinde sig til Kong Magnus med Eed og Pligt, ja end og at blive hans Statholder i Danmark. Det som fornemmeligen bestyrker mig i denne Meening, er den store og hastige Forandring, som Haralds strax efter paafulgte Død gav Anledning til i Knud den Stores Søster-Søns Grund-Sætninger og Forhold. Neppe havde hand erfaret, at det Danske Huuses Mand-Linie var saaledes uddød, førend hand strax unddrog sig fra Kong Mangnuses Herredom, og, med Bisfald af mange Store i Riget, offentligent antog Titel af Konge i Danmark. (9) Magnus selv, der, saa længe hand levede, blev meget forurosliget af denne skiont altid overvundne og fordrevne Modstander, erkiendte ham dog, paa

Ny 2

hans

- (9) Snorre Sturles. II. Bind 31. S. og Knytlinga Saga 22. Cap. Den herved forudsatte Tildregning har sin gode Rigtighed. Efter den af Edmund Gibson udgivne Angelsachsiske Kronike S. 156. døde Kong Haarde Knud i Lambeth i Engeland den 8. Jun. 1041. Saa snart Tidende om dette Dødsfald var kommet til Norge, lod Kong Magnus de Danske erindre om deres eedelige Lofte, at antage ham til Konge efter Haarde Knud, og lod dem tillige vide, at hand i den tilfældende Sommer vilde komme til Danmark med Hærs Kraft, for der at tage Besiddelse af Thronen. Hand satte og i det følgende 1042. Nar sit Forehavende i Werk, og lod sig i Viborg hylde. Snorre Sturles. 24. 27. S. Derpaa vendte hand sig til Slesvig, og trolovede der, efter Adams af Bremen forhen anførte Beretning, sin Søster til den Sachsiske Prins Ordoloph. At denne Sammenkomst virkelig hører til det 1042. Nar, er ingenlunde at tvile om. Hvorledes havde ellers den Hamborgske Erkebisp Bezelin, hvis Død, efter forbermeldte Historie. Skrifer II. B. 63. Cap. fulgte allerede den 15. Apr. 1043. fundet hivaane dette Møde? Kong Magnus begav sig endnu i Høsten paa Hjemreisen til Norge, og, da hand var kommet til Got-Elven (en Strøm, som da skilte dette Kongerige fra Sverrig) indfandt sig hos ham Svend Estrifson, blev hans Mand og Tiener, og gif som hans Statholder til Danmark, hvor hand beklædte det nybekomne Embede indtil Høsten i det følgende 1043 Nar, Snorre Sturles. 27. 30. S. og fornemmeligen Knytlinga Saga 21. og 22. Cap. Imidlertid havde den Sachsiske Prins Ordoloph, strax efter det i Slesvig aftalte Egteskabs Fuldbyrkelse (vix peractis nuptiis, skrifer Adam af Bremen) ladet den sidste Stammeholder af det Kongelige Danske Huuses Mand-Linie tage af Dage; En Tildragelse, som det uden Tvil maae tilskrives, at Svend blev saa snart keed af sit Statholderstabs, og allerede i Høsten 1043. tiltog sig Kongeligt Maan og Myndighed.

hans Døds Seng, for sin retmæssige Efterfølger paa den Danske Throne, og lod ham ved sin (Kong Magnuses) Halbroder Thorer bringe det Budskab, at hand vilde have Danmarks Rige overleveret i hans, som den rette Arvings, Hænder. (10) Man seer altsaa, at Svend Estritsøn, omendskönt hand kun paa Moderne Side nedstammede af det Kongelige Blod, dog i alle Maader efter hans Fødsels Ret, hvilken Saxo udtrykkelig tillegger ham, (11) har bestiget sin Morfaders Svend Tingskægs Throne. Og næsten endnu klarere sees det af de følgende Tidens Historier, at, efter Kong Waldemar Atterdags Død, der var den sidste af Svend Estritsøns mandlige Efterkommere, har Kvinde-Linien af det Kongelige Huus igjen trædt i den saaledes uddøde Mand-Linies Sted og Rettighed. Allerrede 1371. paa Eusebii Dag gav Waldemar Atterdag sin Sviger søn Hertug Henrik til Mecklenborg den Forsikkring, at om hand, Kongen, døde uden Mandes Arvinger, da skulde Albert, hans ældste Datter Ingeborgs eeneste Søn med Hertug Henrik, bekomme Kongeriget Danmark; og hand var ikke saa snart død, førend denne hans Datter-Søn, for at vise sin medfødte Ret til sin Morfaders Throne, begyndte at bruge den Titel: Arving til Danmark. (12) Og omendskönt de Danske Stænder ikke desto mindre gif den Mecklenborgske Prins forbi, og derimod udvalte hans Moders Søster-Søn Oluff, som var den afdøde Konges yngre Datters Søn, saa gjorde de det dog alleeneste i Kraft af

(10) Theodorici Monachi Hist. de Regg. Norvåg. c. XXVII. p. 61. Qui (Magnus Rex) cum sentiret, diem mortis imminere, misit fratrem suum ex matre, Thore nomine ad Sweinonem, & reconsignavit ei regnum Daciæ, quia & ipsi jure hæreditario debebat. Snorre Sturles. II. Bind. 88. S. og Torfæus Hist. Nor. P. III. p. 283-285. hvis omstændelige Fortælling er taget af Brokingskinna og Morfingskinna.

(11) Saxo Grammat. L. X. p. 202. hvor hand forstaaer de Ord, debitam regno profapiam, om Estritsøes Søn.

(12) Udtog af Chemnitzes Meckl. Krønike i Gerdes Samlung Meckl. Urk. VII. St. S. 610. Chemnitii Geneal. Reg. Dominaor. & Duc. Megap. ap. Westphal. T. II. col. 1687. ibique not. 1.

af deres gamle Frihed til at sætte Forstefødsels Ret tilside for Statens Tare og Bæste, og lode sig ikke drage fra deres Kongers endnu blomstrende Qvinde-Stamme, endskjønt nogle af Raadet vilde heller erklæret det Kongelige Huus for uddød, og ophøyet nogen indfødt Adelsmand paa Thronen. (13) Ligesom de og i det Fordrag, som de i Aaret 1376. oprettede med Hertugen til Mecklenborg, angaaende den unge Alberts Tiltale, forbeholdt sig vel deres frie Val (nemlig i den regierende Familie) og lode det forblibe derved, at de, i Kraft af denne Val-Rettighed, havde udkaaet den Norske Arve-Prinz, men derhos ikke utydeligen erkjendte hans forbigangne Medbøyles til Kronen for en Prinz af Blodet, der burde efter hans Stand forsørges af det Danske Rige, og overgave det til en Boldgiftskjendelse at bestemme hvad ham i denne Henseende kunde tilkomme. (14) Vel oplevede Albert af Mecklenborg endnu den Skæbne, at de Danske Aar 1387, efter Kong Olufs tilige Død, hvilken hand først mod Enden af samme Aar fulgte i Eviigheden, atter gif ham forbi, og overdroge Waldemar Atterdags naunkundige Datter den høyeste Magt, under det Naun af Kongerigets Formynderiske, indtil en ny Konge, med hendes Samtykke, blev udvalt. Men det blev ikke holdt for nogen egentlig Thronens Besættelse, og skeedte alligevel af denne Grund, som de udtrykkeligen anføre, at der var ingen af det Kongelige Blod, som kunde agtes nærmere end hun. (15) Derfor skrev og Dronningen selv sig efter den Tid bestandigen det Danske Riges rette Arving og Sørskinde (veram hæredem ac principem regni Daciæ) indtil Eric af Pommern, som den eeniste da levende Prinz af Waldemar Atterdags Slægt, blev ved hendes Hielp høytideligen valt og udraabt til Konge i Danmark, da hun ikke derefter førte den oven-

Vy 3

meldte

(13) Dette Partie taler Hvitfeld om S. 555.

(14) Fordrag med Hertugerne af Mecklenborg af Aaret 1376. hos den samme S. 561.

(15) Ac etiam propter generis propinquitatem, quoniam dixerunt nullum hominem, lineæ notionis, de illo sanguine ipsa (Margareta Regina) esse propinquiorem, heder det i de Tyske Stænders Hyltings Brev af Aar 1387. hos Hvitfeld S. 575.

meldte Titel, men alleeneste skrev sig Waldemars Danne-Konges Datter.

§. 8.

Endog det Calmar-
ske Forbund, hvor-
ved det Danske
Huisets Qvinde-
linie blev betaget all-
videre Tiltale til
Kronen, gjorde in-
gen Forandring i
Nationens gamle
Grund-Sætninger.

Saadan en Beskaffenhed havde det i vort Fæ-
derneland med Maaden at komme til Kronen, da
Dronning Margrete i Aaret 1397. bragte efter Dn-
ske i Stand det store Bærf af de tre Nordiske Ri-
gers uadskilkelige Forening under een Monark, og i
det derover i Calmar udstædte Brev blev fastsat, at,
om Gud gav Kong Erik (som første Konge over de
nu forbundne Riger) eller hans Efterkommere een
eller flere Sønner, da skulde een af dem, og ikke flere, udvæl-
ges og antages til Konge over alle tre foreenede Riger, og saa
længe nogen af Kongens Sønner var til, da skulde hand, og ikke
fleere, om Gud vilde, at de tre Riger valte ham, komme til
Regjeringen; men dersom Kongen døde uden Sønner, da skulde
Rigernes Raad og Mænd, med alle tre Rigers samdrægtige
Overeensstemmelse, udvælge og antage en anden, som Gud gav
dem Raade til, og som de efter deres beste Vidende for Gud rettest
og beqvemlest og Rigerne nyttigst agtede. (1) Ved denne nye
Grund-Lov fik den Danske Stats-Forfatning en gandske forandret
Anseelse. Konge-Ballet var nu ikke meere indskrænket til den
regjerende Familie, men fuldkommen frit, alleneeste at, naar
den afdøde Konge havde efterladt sig Sønner, da skulde disse frem
for andre komme i Betragtning ved Ballet. Derom vidner end-
nu til Overflod den Nordiske Unions Stadfæstelse og nærmere Be-
stemmelse, som blev samtykt og fuldbyrdet den 27. Jun. 1436. af
de tre Rigers i Calmar forsamlede fuldmægtige Sendebud.
I Kraft af samme skal den afdøde Konges ægte Søn være den
nærmeste til Ballet, saa fremt Val-Herrerne kiende imellem Gud
og

(1) Calmariske Union af A. 1397. hos Huissfeld 611. S. og Hadorph i den Svenske Riims
Kronike II. D. 59. S.

og dem, at hand er saaledes beffattet, at det Land skee uden Rigeres Mænds og Indbyggeres Fordervelse. Haver hand fleere Sønner, end een, da bliver den Konge, som de vælge, hvad heller hand er den yngre eller den ældre. Doer endeligen Kongen uden ægte Sønner, da (naar ingen udenlandsk Herre vælges) skal man derom lodde, af hvilket iblant de tre Riger den nye Konge skal tages. (2) Saa tydeligen var det Danske Huuses Qvinde Linie ved begge Calmar ske Foreentinger, betaget all videre Tiltale til den Danske Krone. Hvorledes vilde det og været mueligt, at lade det blive ved denne Tiltale, uden at den tillige nødvendigen maatte have strakt sig til de tvende andre Nordiske Kroner, hvorved deres Selv-Myndighed var blevet aabenbare forkrænket? Imidlertid er det læt at agte, at de Usæligste af den Danske Nation have, tillige med deres kloge forsynlige Dronning, (3) i Hiertet beholdt det Forsæt, at mage det saaledes, saa vidt mueligt var, at Waldemar Atterdags Qvindelinie, dersom Erik af Pommern imod Formodning skulde døe uden Sønner, dog maatte blive i Besiddelse

(2) Den Calmar ske Unions Stadfæstelse og nærmere Bestemmelse hos Huitfeld 799. S. og Hadorph 120. S. Skriftet, som det der lyder, har vel ingen Datum og seer over alt ud som en blot Udfastning. Men at dog den anden Calmar ske Foreening maae være fuldbyrdes paa den Fod, som dette Skrift indeholder, det sees tilforladeligen af den i Bergen, Loverdagen efter Augustini Fests eller 29. Aug. 1450. fornyede Union imellem de tvende Kongeriger Danmark og Norge, hos Huitfeld 1317. S. hvori den Punct, at det sælles Kongeval altid skal skee i Halmsted, som den forrige Bebindelse indeholder om dette Sted, ovensynnigen grunder sig paa det sidste Calmar ske Forbund, da der i det første af 1397. ikke nævnes noget Bistied.

(3) Denne Fyrstindes Sindelag sees gandske tydeligen ved de hos Huitfeld 626. S. og i det Kiøbenh. Sælf. Skrifter II. Deel 347. S. indførte Reverser, der udfærdtes til hende af de Befalingsmænd, som hun i A. 1405. udnævnte til Arelwold og Edsholm i Sverrig. De maatte forpligte sig, efter Dronningens og hendes Med-Regent Eriks af Pommern Død, at holde forbemeldte tvende Slotte til denne sidste Søster Cathrines Haand, og naar denne Prinsesse (som derefter blev Moder til Christopher af Beyerens) og døde, at overantvorde dem til den Herre, hvilken de tre forbundne Riger da skulde udvælge til Konge.

fiddelse af det gandske Nordiske Monarkie. Den Hensigt, hvilken man i denne Post havde, yttrede sig, som strax herefter skal viises, ovensynnigen endnu i Kong Eriks Regiering, og, hvad som er mærkværdigst, man førte den Tid et Sprog, der ikke kunde bestaae med det nye Stats-System i Norden, og som endnu blev ved at sætte Rigets rette Grund-Forfatning i Nationens gamle Slek, stedse at tage deres Regentere af een Slægt, og at ære denne Kongelige Stamme i alle sine Breene. Om de Norske have vi allerede seet, at de kunde ikke finde sig dert, at Kronens Arvelighed hos dem var ophævet ved det Calmariske Forbund, men at de, siden som før, ved enhver ny Konges Antagelse, lagde deres gamle Lov og den derved bestemte Thronfølge til Grund. (4) Ikke anderledes gik det Rigs-Raadere og Stænderne i Danmark, omend skjønt det var dem ikke lidet magtpaaliggende, at det Calmariske Forbund blev holdt ved ligs og deres Stats forrige Indretning, efter hvilken Riget var bestandigen blevet ved een Familie, beroede ikke paa nogen udtrykkelig Forskrift, men allene paa et slaas Hævd. Et tydeligt Exempel, hvor tungt det faldt et Folk i disse endnu u-ophlyste Tider, paa eengang at frafalde deres gamle Forfatning og at fornægte de Grund-Sætninger og Tilbøieligheder, som de fra Arilds Tid havde været indtagne af.

§. 9.

Hvilket i sær sees deraf, at man i Danmark ikke vilde, efter Kong Erik af Pommern hans Anmodning, udnævne Hertug Bogislas til Thronfølger, efterdi Ret og Billighed tillode det ikke at forbigaae en Herce, der af ret

Dog man venter af mig, at jeg nærmere skal opluse den Tildragelse, som jeg herved sigter til. Da Kong Erik af Pommern havde ladet alt Haab fare, at aale med sin Gemal en Prins, der efter ham kunde regiere den ved den Calmariske Union forbundne mægtige Stat, saa gjorde hand sig den yderste Umag for at bringe det saa vidt hos de foreenede Kongerigers Stænder, at hans Fætter, den Pommeriske Hertug Bogislas blev udnævnt til Konge. Denne Anmod-

(4) See forhen den 5. §.

Kongelig Blod var
født til Riget, nem-
lig Hertug Christo-
pher af Beyerens
som derefter blev
Konge.

Anmodning blev i Danmark og Norge (at jeg ikke her skal tale om de Svenske, som derforuden vare ikke tilfreds med Kongen) paa ulige Maader optaget. De Norske lode sig Sagen besalde, saasom, efter deres Lob, Hertug Bogislaw, som Kong Eriks Farbroders Søn, u-agtet hand nedstammede ikke af de uddøde Norske Kongers Blod, var den rette Kron-Arving, og Kongens Søster-Søn Hertug Christopher af Beyerens maatte, saa længe hin levede, staae tilbage (1). Hos de Danske derimod havde den samme Kierlighed til de gamle Lands-Forfatninger, som de Norges Foyelighed maatte tilskrives, en gandske anden Virkning. De vare ikke, som hine, vante til, naar Thronen skulde besættes, at see blot paa Slægtskab med den sidste Konge, men hos dem var den retmæssige Tiltale til Kronen altid indskrænket til de Personer, som i lige Linie nedstammede fra deres forrige Konger; en Stats-Forfatning, som af Natur- og Folke-Rettens Lærere (2) billigen betragtes som en Regel, der har Formodningen paa sin Side, og hvorfra det Fald, naar Throne og Rige komme og til dem af den sidste Konges Paarørende, der ikke nedstamme af det Kongelige Blod, er alleneste en Undtagelse. Efter denne Nationens Grund-Sætning, som fra umindelige Tider var i agt taget, uden nogensinde at være overtraadt ved noget stridigt Exempel, og derved var blevet hellig i deres Øyne, anstaae de den Omstændighed for gandske ubetydelig ihenseende til Thronfølgen i Danmark, at Hertug Bogislaw var af eet Huus og Stamme med Kong Erik og en nær Fætter til ham; og holdt hannem ikke des

33

min-

(1) S. forhen V §. saa og Kong Magnus Lagabaters Hirdskraa, Gulstingslov 2c. paa de der iden 5. Num. anførte Steder, hvor den sidste Konges Farbroders Søn har iblant Thron-Arvingerne besette, hans Søster-Søn derimod først det niende Sted; og de hos Hvitfeld S. 576. 577. 587. forekommende mærkværdige Breve, ved hvilke i Marene 1388. og 1389. blev fastsat, at efter Kongerigets Døde, vare Erik af Pommern og hans Søn, Broder, Farbroder eller næste Slægtning efter ham, de rette Arvinger til den Norske Krone.

(2) Grot. de Jure Belli ac Pac. Lib. II. Cap. VII. §. XII. XV. Pufendorf de Jure Nat. & Gent. Lib. VII. Cap. VII. §. XII.

mindre for en fremmed Prins, hvilken Kongens Forbøn ikke kunde komme til Nytte, uden at Hertug Christopher, som Waldemar Atterdags Efterkommer i fjerde Led og rette Arving til den Danske Throne, derved blev fornærmet i sin Ret. Vel kunde Bogislaf i en anden Betragtning agtes for en Prins af det Kongelige Blod, jeg mener formedelst hans Moder Sophie, hvis Fader, Hersk Henrik, Greve til Holsteen, var en Datter-Datter-Søn af Erik Slipping, Konge i Danmark (3). Men endog dette var ikke nok til at formaae de Danske Stænder til at samtykke den Hensigt, som hans Kongelige Fætter havde med ham. De havde fra ældgamle Tider, frem for andre seet paa den nærmeste Paarørende med det regierende Huus, naar de skulde udnævne en ny Konge, og agtet det for deres Pligt, ikke at vige fra denne billige Rettefærd, uden i de Tilfælde, naar Statens Bælfærd udkrævede en Undtagelse. Saa længe derfor der levede en Prins af Waldemar Atterdags Blod og nærpaarørende med hans Store Datter, hvis milde og vise Regtering havde indprentet alle Gemytter en stærk Tilbøjelighed til hendes gandske Slægt, ansaae de Danske det for uforsvarligt at forlade den naturlige Arvegangs Orden og en saa elsket Stamme, i fald de forbigik denne til Regimentet fuldkommen dygtige Herre, og foredroge ham Hertugen i Pommern, der nedstammede saa vidtløftigen af det Kongelige Huus, at hand, i Ligning imod den Beyeriske Fyrste, neppe blev anset som en Prins af Blodet. Man høre kun, i hvilken Tone vore Forfædre selv tale om denne Sag. I den bekiendte Skrivelse af Aar 1438. (4), hvorved det Danske Rigs-Raad tilbød Hertug Christopher af Beyerens Kronen, for hans Moders Skyld og fordi hand var sødt af ret Kongeligt Blod næst Kong Erik, eller som det derefter heder: som næst af Kongelig Blod, bliver der talt saaledes om den frugtesløse Umag, hvormed Erik af Pommern søgte at bringe Riget til sin Slægt: Man havde altid vegret sig, efter Kongens ofte igientagne Anmodninger,

(3) S. Stamme-Tavlen til den følgende S.

(4) De Danske Rigs-Raadets Skrivelse til Hertug Christopher hos Hvitsfeld S. 805.

ninger, at antage hans Faderbroder-Søn, Hertug Bogislas til hans Efterfølger, og anført, at man det aldrig kunde gjøre med Ret og Billighed, den skund der levede en Herre (nemlig Hertug Christopher) som af ret Kongeligt Blod var født til Riget. Og endnu omstændeligere have de Danske Rigs-Raader yttret sig angaaende den samme Materie, i de, A. 1439. imod den affatte Kong Erik bekiendtgjortte Betsværing (5). Hand havde, si-ge de, i Bordingborg ideltigen begjært af dem, at de vilde antage Hertug Bogislas til Herre og Konge. Og da de havde meget undskyldt sig derfor, og derimod indvendt at Ere og Billighed tillod dem ingenlunde saaledes at gjøre af et frit Val-Rige (der dog aldrig kom fra den regierende Familie) et Arve Rige (i en nye, og et frit Val-gandske udelukkende Forstand,) og om det end var et Arve Rige (i den nys meldte Bemærkelse) som det ey var, saa levede dog endnu en ædel Herre og Fyrtste (nemlig Christopher af Beyerren) som var nærmere til at arve det, hvorfor Hertug Bogislas ingen Ret eller Tiltale med rette kunde have til Riget, enten paa Arv eller andet; saa havde hin givet til Svar: At Hertug Bogislas skulde arve Riget, eller det skulde koste hans (Kongens) Liv, og saaledes havde hand bildet trænge dem og Riget deres Ret, og Frihed fra. Saa nye rettede man sig i Danmark efter Kongeriget's gamle Forfatning, da man vegrede sig for at bestemme Hertug Bogislas til hans Fætters Efterfølger, og tilstod Hertug Christopher Fortrinnet; da dog efter begge Calmar'ske Forbund, den eene var ligesaa lidet som den anden berettiget til denne Thronfølge, og, i fald Kong Erik havde avlet Sønner, da skulde disse alleene tilkommet nogen Tiltale til de tre forenede Kroner. End mere. De Danske havde saa stærk en Tilbøielighed til den Beyer'ske Fyrste, og saa stor Længsel efter at see ham paa hans Ur-Oldfaders Baldemar Atterdags Throne, at de ikke længe efter at Kong Erik var undviget, og uden at oppebie de Norsskes og Svenskes Samtykke, udraabte ham til Konge; et Skrit, hvilket (foruden det derefter opfyldte

(5) Betsværing mod Kong Erik, hos den samme S. 322.

Haab, at faae de tvende andre Nationers Bifald, og de u-overvindelige Forhindringer, som stode i Veien for et Union-mæssigt Konge-Bal intet Land undskyldte, undtagen vore Forfædres indplantede Kierlighed til deres forrige indfødte Kongers Stamme.

§. 10.

Følge af samme Nationens Sinderlag, blev og, da Christoffer den III. var død, og ingen mere var tilovers af Balde- mar Atterdags og Christoffer den III. s Dvunde-Linie, den Danske Krone tilbudet Hertug Adolph til Slesvig, fornemmeligen formedeligt hans Hertomst fra Erik Slipping.

Saaledes maatte Christopher af Beyerens næsten allene tilskrive sit Slægtskab med det Danske Huus, at hand bekom de tre Nordiske Kroner. Da nu denne Herre allerede i Begyndelsen af 1448. efter en kort Regiering døde uden Arvinger, saa var atter igjen det Fald forhaanden, at, efter den Calmariske Forening, ingen kunde rose sig af nogen slags Ret til den ledig blevene Throne, men dens Besættelse kom gandske og aldeles an paa de foreenede Rigers Bal og Villie. Men som det allerede forhen havde ikke haft liden Vanskelighed, at faae alle tre Rigers Samtykke til den nu for tilstigen afdøde Konges Antagelse, saa var nu, ihenseende til den Efterfølger han skulde faae, de foreenede Nationers Interesse og Hensigt saa adskillig, at man saa for Dvne, det var aldeles umueligt, at bringe et eensstemmigt Konge-Bal i Stand. I Sverrig havde Rigers Marsk Karl Knudsen allerede længe tragtet efter Kronen, og agtede sig nu alt for vis paa sit inderlige Dnskes Opskyldelse, at hand, efter den Calmariske Unions Forskrift, skulde ladet det komme an paa en Loddragelse at bestemme, af hvilket af de forbundne Riger den nye Konge skulde tages. De Norske vare deelte i adskillige Partier. Nogle vilde have en indfødte Konge, og havde Dne paa Drossen Sigurd Jonson, eller Grevnen til Drkenserne. Andre vilde have deres gamle Konge Erik igjen, naar hand lod sig finde villig til at komme personligen til Norge. Andre derimod vare enten Svensk- eller Dansk-sindede, og ventede i Stilhed paa den Nations Beslutning, med hvilken de havde en heimmelig Forstaaelse. Og de Danske, dem det nu allerede tvende gange var lykket, at see en Prins

Prinz af deres forrige Kongers Blod paa det store og mægtige Nordiske Monarkies Throne, ønskede intet høyere, end at beholde fremdeles et Slags Besiddelse, af hvilken de havde gandske vigtige Fordeele, og kunde altsaa ikke taale at tænke paa, at de skulde komme under en Normands eller Svenskes Herredom, der i alle Betragtninger var dem fremmed, ja maae skee, vel og nodes til at antage Karl Knudson, denne deres Nations tvrige Modstander, til deres Herre og Konge. Saaledes sindede, forsømte vel de Danske Rigs-Raader ikke, efter det Calmar'ske Forbunds lydende, at give de Svenske og Norske Efterretning om Kong Christophers Dødsfald, og at begiære, at en Dag maatte berammes, paa hvilken de trede Rigers Fuldmægtige Sendebud kunde forsamles i Halsnæs, og eendragtigen raadslaae om en ny Konges Unionsmæssige Udvælgelse. Men da fra Jenköping; hvorhen Christopher kort for sin Død havde kaldet de Svenske Rigs-Raader, indløb det Svar, som man i Danmark allerede havde formodet, at man kunde ikke bestemme nogen Tid til den foreslagne Sammenkomst, førend Rigets Stænder havde været forsamlede paa den Rigsdag, som med det første skulde holdes i Stokholm (1); og de Norske, som man læt kan tænke, svarede ligesaa koldsindigen, saa sandt de Danske strax for got, ogsaa at holde et særdeles Møde, paa hvilket der, efter Omstændighederne, skulde sørges for Fædernelandet, sog den der ledig bleve Thronens Besættelse; dog at man derhos ingenlunde frafaldt det Haab, at Sagernes videre Lob kunde maae skee, give den nye Konge Leylighed til, med Tiden, at faae ligeledes de andre tvende Kroner paa sit Hoved. Men hvem skulde man ved dette Val fornemmeligen tage i Betragtning? Efter Nationens ældgamle Grund-Sætninger, hvis Diktninger havde endnu for ti Aar siden, været saa kiendelige, da den afdøde Konge, som nærmeste Thron-Arving (2), blev kaldet ind i Riget, maatte den endnu overblevne Kvinde, Linie af det Kongelige Huus nødvendiggen atter være det første,

(1) Hvitfeld S. 842.

(2) Tanquam proximior hæres; en Talemaade, som den Slaviske Kronike S. 236. (efter Fabric. Udgave S. 216.) bruger herved.

ste, som man vendte sine Tanker paa. Af Waldemar Atterdags Slægt var nu (foruden den affatte Kong Erik, som man i Danmark aldeles ikke tænkte paa at antage igien) ingen mere til, og samme Beskaffenhed havde det og med Christopher den IIs Linte. Saa som da Waldemar Atterdags og Christopher den IIs Brødre, og blant de sidste i Særdeleshed Erik Mendved, havde ikke en gang efterladt sig Livs Arvinger, saa var nu, ved den Kongelige Stammes saa langvarige Ufrugtbarhed, Haabet til Thronfølgen forfalden til Erik Slippings Qvinde-Linte (3). Efter den hofstaaende Fortegnelse vare de af denne Stamme da levende Mandspersoner, saavidt jeg medtilborlig Visshed har kundet udfinde dem, Hertug Adolph til Slesvig, og Grev Albert til Lindau, som de nærmeste efter Slægt-Ordenen; dernæst Hertugens Søster-Sønner, Greverne til Oldenburg, Christian, Moritz og Cert; Grevens Sønner, Johan, Jakob og Gebhard; og Hertug Ulrik til Mecklenborg-Stargard: Thi hvad Hertug Bugislaf i Pommern angaaer, der ellers ligeledes nedstammede fra Erik Slipping, da var hand død ikke længe for Christopher af Beyerren (4), hvis meget nærmere Slægtskab med det Danske Huus havde gjort hins Anslag paa Thronen til intet. Enhver seer læt, at de Danske Rigs-Raader, da de i forvejen gjorde Aftale om det forestaaende Val, have ikke længe kundet staae i Tvil, hvem af de tvende næste Paarørende af det fordm regierende Huus, Hertugen til Slesvig eller Greven til Lindau, skulde have Fortrinet. Hertugen havde tyensynligen mere end een vigtig Omstændighed for sig, der gav et stærkt Udslag paa hans Side. De Store i Riget havde, i sær siden hand var kommet til en rolig og fuldkommen Besiddelse af Hertugdømmet Slesvig, haft overflodig Lejlighed til at kiende hans gode Gemyt og fred-ellfende Sindelag. Hand var selv en Fyrste og Raad i Danmarks Rige, som det først og sidst tilkom at være med at vælge en

(3) S. forhen II-VI. §.

(4) De Pommerske Tiid-Boger sættes hans Død først i Aaret 1448. Men af Schwarz Pomm. und Rüg. Lehn-Hist. S. 539. sees det at hand er død allerede 1447. omtrent i Martii Maaned.

Kong Erik Blippings Efterkommere af Mand-Rionnet som have oplevet Kong Christopher den III's Død.

Erik Blipping, Konge til Danmark, myrdet 1286.

Af hans Sonner vare i Aaret 1448. Iet ingen Efterkommere, undtagen Erik af Pommern, tilbage. S. Stamme-Tablen til II. S.

Merrete eller Margrete, den ældre Datter (Kong Erik Blippings Brev hos Erik af Upsal III. Bog S. 77.) Gem. Birger Konge i Sverrig.

Rigize, den yngre Datter, blev gift med Herr Nicolas af Werle.

Sophie og Ingeborg falde ganske bort. Den første bliver uden Grund udgivet for en Gemal til Marggreve Conrad til Brandenburg. S. forhen s. III. Med den sidste skal Kong Erik af Norge, efter Torf. Hist. Norv. P. IV. p. 315. have forlovet sig i Aar 1286. Men Hvitfelds urigtige Fortælling paa den 292. S. der har givet Anledning til den vrangne Meening om denne Ingeborg, maae, i følge af et andet Sted (Side 300) aabenbar hentydes paa den Svenske Prinsesse Ingeborg, der fik Kong Erik Mendved.

Magnus, halsbugget 1320. efterlod ingen Børn af sin Gemal Euphemte, Datter af Bzslaf den IV. til Rügen.

Erik, blev Erke-Dean til Upsal (Chron. de Æpp. & Sacerdotib. coet. Eccl. Upsal. a Scheffero edit. p. 153.)

Agnes og Cathrine (Nicol. Æp. Lund. Chron. Epp. Lund p. 18) Om de have efterladt sig Efterkommere, staaer derhen.

Johan, Herre af Werle i Goldberg.

Sophie, Gem. Bert den Store, Greve til Holsteen.

Nicolas, Herre af Werle i Goldberg.

Mechtild, Gem. Otto med Eilmann Rose, Greve af Sverin.

Sophie, Gem. Albert den ældre, Greve til Lindau, Herre til Ruppin.

Jern Henrik, Greve til Holsteen.

Af deres Efterkommere var 1448. ingen af Mandkionnet i live.

Günther, Greve til Lindau, Herre til Ruppin.

Bert Hertug til Slesvig og Greve til Holsteen.

Sophie, gift med Hertug Bogislaw VIII. i Pommern.

Albert den Yngre, Greve til Lindau, Herre til Ruppin, oplevede Christopher den III. dødelige Afgang.

Adolph, Hertug til Slesvig og Greve til Holsteen, afslod den ham efter Christopher den III's Død tilbødne Danske Krone, til hans Søster. Søn Christian den I's Fordeel.

Helvig, Gem. Diderik den Lykkelige, Greve til Oldenburg.

Ingeborg, Gem. Henrik, Hertug til Mecklenborg Stargard.

Bogislaw IX. Hertug i Pommern, hvilken hans Fætter Kong Erik af Pommern, vilde tilvende den Danske Krone. Hand overlede ikke Christopher den III, men døde uden Sonner 1447.

Johan, Jacob og Gebhard, Grever til Lindau, Herrer til Ruppin, maae vel allerede været fødte 1448, men endnu mindre-aarige.

Christian, Greve til Oldenburg, Konge i Danmark efter Christopher den III.

Morits, Greve til Oldenburg.

Geert, Greve til Oldenburg.

Ulrik, sidste Hertug til Mecklenborg-Stargard. Oplevede Christopher den III's Død.

en Konge (5), og som derfor nødvendig maatte kaldes med til den udskrevne Val-Forsamling. Ved hans Ophoyelse paa Thronen bragte man Hertugdømmet Slesvig igien til Kronen, og kunde i saa Maade læt finde Middel til, i tide at drage Omfarg, angaaende den Tiltale, som hans nærmeste Paarørende, i fald hand døde uden Livs Arvinger, meente at have til denne anseelige Provints. Og da Hertugen tillige besad Grevskabet Holsteen, hvilket, i fald hand blev Konge, kom under een Regent med Danmark, saa kunde man gøre sig det velgrundede Haab, at Kongeriget's sydlige Grændser, der ellers havde været underkastede saa ideltige Anfald, skulde ved hans Regiering blive sikke for all Uroe, ja, at der maastee, ved hans Hielp, kunde legges Grund til dette skionne Lands bestandige Foreening med det Danske Rige. Ved saa stærke og vigtige Grunde blev man allerede i de første Maaneder af Aaret 1448. bragt til den Beslutning, at man, i den forestaaende Sammenkomst, vilde, iblant Erik Blippings Efterkommere, fornemmelstgst vende sine Tanker til Hertug Adolph, og det blev uden Forhaling overdraget nogle Store, med hvilke hand havde fortroligt Bekjendtskab, at begiye sig til ham, for at udforske om hand havde i sinde at antage den ham tiltænkte Tere (6). Det er imidlertid læt at agte, at just ikke alle nærværende Rigs-Raader have været eenige i denne Slutning. Enke-Dronningen Dorothea, en ung og munter Fyrstinde, hvilken hendes glimrende Skabnes korte Baragtighed gi'r nær til Hierte, havde allerede ladet see en Tilbøyelighed, at gøre Thronfølgeren, som hendes afdøde Gemal skulde faae i Danmark, iligemaade til hans Efterfølger i Regt-skabet

(5) Efter hans Søster-Søns, Grev Christians til Oldenborg, egne Ord i den herefter i XII. S. forekommende, Dagen for Petri og Pauli 1448. udgivne Forskripping.

(6) Krantz. Dan. VIII. Bog 26. Cap. Inclinauerant autem proceres memorati in eundem Adolphum assumendum: pertentabantque animum ejus missis solennibus ex suo numero ad eum oratoribus, quos ille familiari conuersatione habebat notissimos. Sammes Vandal. XII. B. 14. Cap. Poterat Adolphus Sleswici dux, Comes Holfatiæ, qui diuturnum cum Danis bellum gerebat, ad coronam trium regnorum tum peruenisse. Erant ex Daniæ proceribus, qui animum ejus super ea re pertentarent, ne facta jam de illius electione (si recufaret) contemptum rependeret pro honore.

skabet (7). Intet var derfor naturligere, end at hendes Partie satte sig af alle Kræfter imod en Herres Val, der længe havde været gift. Da og en Dansk Adelsmand, Knud Gyldenstjerne, som trængte stærkt efter Kronen, og hvis Hensigter Entedronningen selv i Begyndelsen syntes at understøtte (8), havde nær Paarørende, og deriblandt sin Ekedelige Fader i Rigs-Raadet (9); saa lader sig atter heraf slutte at det fandt ikke gandske være gaaet til uden Modsigelse, da der skulde tages en fast Slutning angaaende det Tilbud man vilde gjøre

(7) Sic enim illa (relicta regina) visa fuit affectu propendere, ut quem illi (proceres) regem, ipsa maritum dignaretur, si nihil distaret aliud, skriver Krantz Dan. VIII. Bog 26. Cap.

(8) Den samme paa anførte Sted: Incebit autem sermo, militem quandam genere, opibus & forma præstantem ad regnum multorum propensione respicere. Corn. sabb Hamsfort in Ser. Epp. Othor. (i Biskop Knud Gyldenstjernes Levnet, der findes ikke med i den IX Deel af Dänische Bibliothek.) Ex hac familia (Guldensternia) genus trahit Henricus, qui autoritate & gratia inter optimates, regina Margarita super omnes retro Danorum & Septentrionis Principis potentissima, regnante item Erico IX. Pomerano, eminuit. Hujus filius Canutus tanta fuit liberalis vultus & corporis excelsi elegantia, ut a Dorothea regina post Christophori regis obitum in matrimonium expetere-tur, sed Senatu non permittente duxit sibi dignitate parem Hilleburgum Bertrami (Efter gamle Breve Ottonis) Skinckelii viri clarissimi filiam. Hvitfeldt S. 843. "Paa de Ti der vaar en aff vore Danske Riddere, som haffde gjort sig stor Forhaabning derpaa (nemlig at blive Konge) hues Raffa skal bliffve her uformelbt." Historie Skriveren vedste vel dette Ravn, og havde ellers kundet see det af den Hamsfortiske Fortegnelse over Biskopperne i Odense, hvilkken hand har benyttet sig af til sin Bispe-Kronike. Men han vilde med Tid ikke nævne den Person, som der tales om, uden tvil for den endnu i hans Tid i Danmark blomstrende Gyldenstjerneiske Families Skyld, som maatte have sin Marsag, hvorfor de ikke gierne saae, at denne Anecdote blev fuldkommen bekendtgiordt.

(9) Erich Nielsen (Gyldenstjerne) af Thim, og vores Gyldenstjernes Fader Henrik Knud-son (Gyldenstjerne) af Røsting, tage det øverste Sted ibland de Danske Rigs-Raadere i Brevene af A. 1438. 1439. og 1443. hos Hvitfeldt S. 807. 809. og 831. Denne kommer endnu for i 1450. hos den samme, S. 850. og hin findes vel allerede 1449. i October hos Sadorph Svenske Rium-Kronik: II D. S. 163. men fandt dog vel have overlevet Kong Christoph, efterdi hand findes endnu 1447. i de Tidens Breve. Efter den Danske Adels Slægt-Registere skal hand have været den andens Farbroder. S. her: efter den 5. Num. til XIV. S. Foruden dem var endnu efter Kong Christoph's Død en tredje Gyldenstjerne i det Danske Rigs-Raad, nemlig Biskop Bert af Børglum, som er at see af Vrentopp. Donn Kirf. Hist. II. Bind S. 488. Efter et Brev af 1452, hvori Niels Pedersen (Gyldenstjerne) til Nagaard kalder denne Biskop sin Broder, maae hand holdes for en Søn af den Danske Rigs-Raad Peder Nielsen (Gyldenstjerne) til Nagaard, hvis yngre Broder fornævnte Erik Nielsen var.

giøre Hertugen til Slesvig. De egentlige og nøyere Omstændigheder finder man vel ingen Efterretning om. Men saa meget bliver vel i Almindelighed vist, at Gyldestierne og hans Belyndere og Hielpere have ikke ved denne saa betydelige Levlighed været orkesløse Tilskuere, men meget mere sat alle muelige Drive-Fiære i Bevægelse til at befordre deres Dyemeed. Og saasom en Søn af den Danske Rigs-Raad Erik Gyldestierne var Karl Knudsons Sviger-Søn, og denne havde en gammel Ven og Tilhænger i den Svenske Rigs-Raad Steen Gyldestierne, (10) saa sluttes det maaskee ikke uden Grund, at de Gyldestierner have haft en hemmelig Forstaaelse med Karl Knudson, og med ham giort den Plan, at ingen udenlandsk Herre skulde komme til at besidde det foreenede Nordiske Monarkie; men hand, Karl Knudson, skulde bestige Thronen i Sverrig og Norge, Knud Gyldestierne derimod i Danmark. Det maae invidlertid være hermed beskaffet som det vil, saa vare dog alle disse Bevægelser ikke mægtige til at fravende Hertug Adolph de fleeste Danske Rigs-Raadens gunstige Sindelag, og at tilbagedrive et Forehavende, der blev bestemt ved saa stærke og vigtige Grunde. Deriblant er nu gandske vist, efter foregaaende Beretning, fornemmeligen og at regne, at Hertugen til Slesvig var en Efterkommer af Erik Slipping, og at ingen, i henseende til Blod og Slægtsskab, var nærmere til Thronfølgen. Uden denne Hoved-Omstændighed var mand visseligen ikke strax efter Kong Christophers Død faldet derpaa, af egen Drift at tilbyde den Danske Krone en Herre, der ikke bekymrede sig derom, og havde tilforn været

A a

en

[10] Ericus Nicolai de Tiim miles, Ericus Eriki eius natus armiger forekomme i et Brev af 1440. Om denne Erik Eriksons Gisternmaal med Kirsiine, Karl Knudsons Datter af hans første Egteskab, s. Dalin Swearik. Hist. II Bind, S. 678. 707. 775. Brøllupet blev, efter den Svenske Rimm-Kronike S. 372. holdt ved Mikelsdag 1446. Den Svenske Rigs-Raad Steen Pederson sees af hans førte Vaaben at være en Gyldestierne. S. Stiernmans Svea og Gøtha Høfdinga Minne, Side 12 og 172. saa og Brings Samling af åtskilliga Handlingar II D. S. 251. 255. Hand forekommer bestandigen iblant Karl Knudsons Venner, og allerede 1439. i Hadorps Svenske Rimm-Kronike II D. S. 137. som Borgen for ham.

en Fiende; hvor vigtige end og de Stats-Marsager maatte synes, hvilke gave Hertugens Person et særdeles Fortrin, da hand først var bragt i Forslag. Sagen selv giver det tydeligen tilkiende, og den bekiendte Rigs-Raad Jacob Ulefeld, hvis Danmarks-Historie er skrevet endnu under Kong Friderik den anden, bevidner udtrykkeligen, at de Danske tilbode Adolph Riget, "efterdi hand var kommet af den Kongelige Stamme" (II).

§. II.

Og da Hertugen i sit Sted foreslog sin Søster-Søn, Grev Christian til Oldenborg, blev det Forslag meest de for antaget, efterdi Greven istigemaade nedstammede fra Erik Slipning.

En tilbudet Kronens Glands modstaaer ingen letteligen, med mindre hand finder sig selv gandske udygtig til at bære dens Byrde. Des mere ugemeen er den Nøysomhed og Moderation, som udvistes af Hertug Adolph, en Herre der var velforsfaaren i Regierings Sager, og paa den Tiid endnu kun syv og fyrrethve Aar gammel, (I) i det hand bestandigen vegrede sig for at antage den ham af de Danske Rigs-Raadere tiltænkte Gre. Imidlertid kunde det vel være, at hand, efter den Alder hand havde opnaaet, trostede sig ikke ret til, i fremtiden at udstaae de mange Kæmper, Feldtog, og Besværligheder, som forestode de Danskes nye Konge, i fald hand, efter deres Ønske og Hensigt, skulde igien oprette det næsten forfaldne Calmariske Forbund, og foreene de tre Nordiske Kroner paa sit Hoved. Men fornemmeligen saae hand, som en Statsklog Fyrste, meget vel, at dersom hand og bragte dette vigtige og nøysommelige Verk lykkeligen i Stand, saa skulde dog den saaledes igien oprettede Union, da

[II] Quod à regia slippe prognatus esset. Jac. Ulefeldii Historia Danica conscripta an. M. D. LXXXV. ap. Westphal. Monum. T. III. col. 490.

[I] Hand var, efter den Holst. Krøn. hos Westphalen Tom. III. col. 126. (cap. 32. ed. Leibniz.) da hans Fader Hertug Gert i August 1404 kom af Dage i Ditmarsken, henved tre Aar gammel, folgeligen født No. 1401.

da hand havde intet Haab om at faae Livs-Arvinger, (2) efter hans Død, ligesom efter de tvende forrige Nordiske Monarkers, undertastes de farligste Stød, og neppe blive at redde fra sin Undergang. I Danmark var det vel ikke vanskeligt at erholde, at en af hans Søster-Sønner, Greverne til Oldenborg, hvilke saavel som hand vare af Erik Blippings Stamme, blev forud bestemt til hans tilkommende Efterfølger. Men i Henseende til de Norskes og Svenskes Samtykke at udvirke, havde det alt for let kundet gaae ham, som Kong Erik af Pommern, hvis indstændige Anmodning, at de tre forbundne Riger maatte udnævne Hertug Bugislaaf til hans Efterfølger, hvor villige hand endog fandt de Norske hertil, var dog steds blevet forgiæves formedelst de tvende andre Nationers idelige Modsigelse. Ved denne Betragtning fandt Hertug Adolph sig overbevist, at det var ikke alleeneeste tienligt for hans Søster-Sønner, hvilke hand, der selv var uden Børn, havde ladet opdrage ved sit Hof, (3) og elskte som en Fader, men at det og ikke lidet skulde befordre det Calmariske Forbunds bestandige Varagtighed, der var saa magtpaaliggende for Danmark, dersom een af dem uden Omkost og Tiidsspilde kom til den Danske Thrones Besiddelse, og til det med denne Besiddelse forbundne Haab ihenseende til de tvende andre Nordiske Riger. Dertil kom endnu dette. Hertugen til Slesvig var opdraget ved hans Fatters Hof, Borggreve Frideriks til Nürnberg, den første Churfyrstes til Brandenburg af dette Huus, (4) og havde sammesteds med dennes ældste Son, Marggreve Johan Alchymist, (som siden efter Faderens Villie afstod sin Arve-

A a 2

Ret

[2] Hand levede med sin Gemal Margrete af det Grevelige Huus Hohnstein fra 1433 af, i et ufrugtbart Egteskab. S. Körners Krønike hos Eccard II Bind, col. 1327. Krank Saxon. XI B. 21 Cap.

[3] Chron. Raftad. ap. Meibom. T. II. p. III. Dux vero Slesvicensis frater matris istorum Comitum hos filios diu apud se retinuit, videlicet Christianum, Mauricium & Gerhardum &c. Chron. Slav. ap. Lindenbrog. p. 249. (pag. 227 ed. Fabr.) Ipsa enim (relictâ Ducis Adolphi) educavit Regem, (Christiernum) Gherardum & Mauritium fratres, tempore eorum juventutis, in domo Adolphi.

(4) See forhen den 4 §. og derved den II Ann.

Ret til Chur = Bærdigheden) formedelst deres fuldkommen lige Alder og Tilbøieligheder, stiftet et fortroeligt Benskab, som endnu vedvarede imellem dem, og tillod ikke Hertugen at være ubekymret om det, som angik Enke = Dronningen Dorothea, der var hans gamle Bøns kiødelige Datter. Den Efterretning derfor, som det Danske Rigs = Raads Sendebud meddeelte ham om denne Fyrstindes Hensigt og Sindelag, og om Knud Byldenstiernes hemmelige Anslag, maade da vel strax have bragt ham paa den Tanke, at den iblant hans Søster = Sønnen, der blev udvalt til Konge i Danmark, kunde tillige tage den Kongelige Enke til ægte, og saaledes, efter hendes Danske, stadfæste hende paa den Throne, i hvis Glands hun engang havde taget Deel; (5) ihvorvel jeg havde intet derimod, om man heller vilde tilskrive det hendes Fader, Marggreve Johan, eller vel og hendes Farbroder, Churfyrste Friderik den anden, at have gi vet den første Anledning til hendes derefter paafulgte andet Giftermaal, og saaledes meene, at een af de tvende Fyrstelige Brødre har i Fortroelighed yttret sig dermed til Hertug Adolph. (6) Alle disse sammenkommende vigtige Omstændigheder lode ikke Hertugen længe staae i Tvil. Hand beslattede viiseligent at undskyldte sig for den ham tilbudne Ære, og at foreslaae dertil i sit Sted sin ældste Søster = Son, Greve Christian til Oldenborg, hvis rare

Sinds

(5) Krantz Vandal. XII Bog 14 Cap. Sed ille (Adolphus) nouerat vicinos suos, quibus erat tanto tempore conflictatus: *pauiter cernens viduae reginae consulendum, ut unum eundemque & illa maritum & provincia regem acciperent.* Om den første Marsag til hans Begren, tviler jeg ikke uden Grund. Hertugen havde ved en lang Forfarenhed bragt det ulige høiere i Regierings = Kunsten end hans endnu unge Søster = Son; til hvilken hand dog havde den Tillid, at hand skulde vel vide at komme til rette med de Danske, dersom deres Vall faldt paa ham.

(6) Derhen kunde maastee Kranz's Ord Dan. VIII Bog: 26 Cap. udtydes: Ubi ille (Adolphus) pertinaciter recusabat, consilio ejus usi, ad Christianum ejus nepotem. quem ille quoque in domo sua ex puero educabat, inclinauere (proceres) praesertim uno facto geminam incuntes gratiam: quod domum Brandenburgensem, ex qua produit relicta regina, promererentur, illi sponsum requirentes.

Sinds Baver vare foreenede med en anseelig Legems Skikkelse. Hans Forslag fandt og Bifald hos de til ham affendte Danske Her-
 rer. Hand vedste saa livagtigen at stille dem for Dyrne de væsent-
 lige Fordeele for deres Nation, som vare forbundne dermed, tillige
 med hans Kron-Candidats ypperlige Egenskaber, at de reyste til-
 bage med det Forsæt, strax at arbejnde paa Greve Christians Val,
 og saaledes at bane Vejen hertil, endnu for det berammede Mode,
 at der kunde ventes et lykkeligt Udfald. (7) Det kunde og ikke an-
 det end gaae efter Dnske hermed. Sagen talede for sig selv. Greve
 Christian nedstammede, saavel som hans Morbroder, ifra Erik
 Slipping, og havde ingen for sig i Slægtskabet, uden denne hans
 Morbroder, der for hans Skyld afflog Kronen, og Greve Albert
 af Lindau, hvilken mand i Danmark ikke agtede meget paa. Ved
 den Tiltale hand, som Hertug Adolphs næste Paarørende og
 Arving, syntes at have til Hertugdømmet Slesvig og Grevskabet
 Holsteen, (8) kunde man iligemaade, endskjønt først efter nogen

U a a 3

Tiid,

(7) Om den Ufbildning, som Hertug Adolph skal have givet de Uffkiffede af det Danske Rigs-
 Raad om hans tre Søster-Sønner, see Gram over Meursius, col. 623. Efter
 Kranzes Beretning skal Hertugen have sendt de Danske Uffkiffede til hans Søster-Søn-
 Miltit eos, skriver ha d i hans Vandal. XII Bog 14 Cap. ad nepotem ex sorore, Christian-
 num de Oldenborg comitem, nobilitate, forma, moribus præstantem. Men jeg fand
 ikke foreskille mig, at de skulle have overskridet deres hafte Fuldmagt, og saa strax af egen
 Myndighed tilbudet Søster-Sønnen den Krone, som hans Morbroder havde ikke villet
 tage imod.

(8) Denne Tiltale grundede sig ihenseende til Hertugdømmet Slesvig derpaa, at dets Besid-
 delse var i Aaret 1392 forskifret Greverne til Holsteen, og deres Arvinger og Efter-
 Kommere, og Hertug Adolph havde dervor efter Læn-Brevene af 1440 og 1443 faaet
 det til et ret Arve-Læn. Til Holsteen kunde vel Hertugens Schauenborgske Stamme-
 Fættene paaftaae en stærkere Ret end hans Søster-Sønner. Imidlertid blev dog Kong
 Christian, efter hans Morbroders Død, af de Slesvig-Holsteenske Stænder uvalgt og
 antaget til en Herre, endnu førend Greverne til Schauenborg vare bleve stillede tilfreds;
 hvorimod hand paa samme Tiid, da dette Val og Antagelse skeedte i Ribe, maatte for-
 skaffe sine Brøders Ufftaaelse paa begge af Hertug Adolph efterladte Provincker; og der-
 for afftaae dem sin tredie Deel i Grevskaberne Oldenborg og Delmenhorst, saa og love
 dem forretyde tusende Rhinske Gylden.

Tiid, naae den Stats Hensigt, som man havde haft for Dnye, ved hans Morbroders forehaftte Udvaelgelse. Tilmed gave ham hans ledige Stand og blomstrende Ungdom et mærkeligt Fortrin for Hertugen til Slesvig. De opvakte hos Nationen den Tillid, at, ved hans Giftermaal med den afdøde Konges unge og indtagende Enke, deres forrige Regenteres Dvinde-Linie skulde vedligeholdes, og det Kongelige Danske Huus, som hiin Kronike-Skriver udtrykker det, (9) befries fra den Betydelse for Ufrugtbarhed, der havde allerede været i tredsindstunge Aar og længere. Mand havde derforuden Aarsag til, gierne at see denne Forbindelse. En Gemal, som allerede havde baaret de tre Nordiske Kroner, syntes at spaae den nye Konge en lige Lykke, og det hende i Norge og Sverrig forskrevne Livgeding var en virkelig Fodring hos begge disse Riger, som hun tilbragte ham. Enke-Dronningen selv, hvis gunstige Sindelag Knud Gyldestjerne havde en kort Tiid kunnet gjøre sig Tanke om, saa ikke saa snart et grundet Haab for sig, at betræde den Danske Throne med en Gemal der var hende lig i Byrd, og hvilken derforuden var prydet med mange rare Egenskaber, førend hun strax slog Haanden af Gyldestjerne, og derved saaledes svækkede hans Partie, at Breven til Oldenborg havde intet at befrygte af en saa afmægtig Medbeyler. (10)

§. 12.

Følgeligens Greve Christian gandske vist udnævnt og antaget til Konge i Danmark, ihen-

Saa ønskeligen tegnede det sig, da Dagen kom, der var berammet til Rigs-Raadets Forsamling, for nærmere at gjøre Aftale om det tilstundende Val. Det var i Junius, altsaa paa den Aarets Tiid,

9) Kæmlig den Slaviske Chronist, hvis Ord jeg anfører i den 10 Anm. til følgende §. Nationens Haab var gandske vist meget rimeligt, da Dronningen, efter den Svenske Rimm-Kronike S. 368., var neppe 17, og Breven efter Hamelmanns Oldenb. Kronike S. 198. først to og tyve Aar gammel.

(10) Krang Dan. VII B. 26 Cap. Sed illa (relicta regina) altiori stemmate prodita, nobilitatem Christiani, quem multae insuper virtutes ornauerent, praeferebat.

seende til Slægt, Tiid, der var bestemt til de aarlige Herredage eller Skab og Fodsel, samt ikke egentlig Dannehoffe, da Statens Hoveder, og iblant dem gen ved Arve-Ret. Hertug Adolph, kom tilsammen i dette vigtige Vren-tighed.

de. (1) Allerede den 28 Jun. skriver Grev Christian, i hans bekiendte Forskring, at Slesvig skal ikke falde tilbage til den Danske Krone: (2) Der bliver nu, efter Kong Christophers Død, holdt en almindelig Ret, paa hvilken Rigets Raad i Danmark arbejde derpaa at vælge ham til deres Herre og Konge; og hans Morbroder Hertug Adolph, hvilken, som en fyrste og Raad i Danmarks Rige, det først og sidst tilkommer at være med i dette Val, arbejder personligen med derpaa. Hvad der ikke lidet hialp til at drive paa disse viise og gavnlige Raad, var den fra Stokholm indløbne Tidende, at de Svenske havde paa Christi Legems Dag (som i Aaret 1448 faldt ind paa den 20 Junii) udvalt og udraabt til deres Konge Rigets Marssk Karl Knudson, uden at spørge deres Bundsforvandre der

(1) Forsamlings-Stedet synes at have været Kiøbenhavn, hvor mand, efter Hvitfelds Be-retning S. 827 og 837. allerede i Christopher den III Tiid havde holdt tvende Herredage. Hvad der fornemmeligen bestyrker mig i denne Meening, er, at den afdøde Konges Liig blev i August 1448. i alle Danske Biskopers personlige Nærværelse, bestådt til Jorden i Roskilde. Hvitf. S. 841.

(2) Grev Christians til Oldenburg Dagen for Petri og Pauli 1448 udstædte Forskrivning hos Ponderph Act. Publ. XII Bind S. 461. hvor dog, i stedet for eine gemeine Rächte, (et almindeligt Røgte) efter gamle Haandskrifter, skal læses ein gemein Recht, (en almindelig Ret.) Navnet af en almindelig Ret tilkom de aarlige Dannehoffe eller Herredage i den egentligste Bemærkelse; es. erdi ikke allene Regierings Sager blev der af-handlede, men og alle Rettergangs Sager blev der endelig n paadømt; S. Kong Chris-toppher den II. Haandskrifning hos Wissphalen Momm. Tom. IV. col. 1770. og Hvitfeld S. 412, saa og angaaende det Ord Adeltung, som paa sidstbemeldte Sted bruges om Dannehoffene. Det Kiøbenhavnske Videnskabsers Selskabs Skrifter II Deel, S. 267. Ellers maae denne Forskrings Act uden Tvil være udstædt, i Hertug Adolphs Fraværelse, til hans efterladte Raad. Dens Ugylbighed behøver intet vidtløstigt Beviis, som vilde derforuden ikke henhøre til min nærværende Hensigt.

derom. (3) En troværdig Historie-Skriver af denne Nation mel-
 der end og om et Rygte, at de Danske, af Frygt for at den nye
 Konge i Sverrig maatte angribe Danmark og søge at bringe det
 under sit Herredom, skulde desto ivrigere have fortsat de med Her-
 tugen af Slesvig begyndte Tractater, angaaende hans Søster-
 Søns Udvælgelse. Men hvorledes det end maatte være, saa vare
 dog endnu adskillige Ting ved denne vigtige Handel at afgjøre og
 bringe i Rigtighed, førend der kunde fattes nogen endelig Slutning
 heri. De fornemteste Lemmer af det Danske Rigs-Raad vare ikke
 ædelmodige nok til at tiene Fæderne-Landet, uden at see til deres
 særdeles Nytte. Den der kiender Menneskene og de rette Drive-
 Fiære i deres Handlinger, regner dem det end ikke for en ringe Noos,
 i fald de ey gandske opofre det almindelige Beste for deres Egennyt-
 tighed. Jeg seer af tvende endnu utrykte Breve, af hvilke Biskop
 Johan til Roskilde har udgivet det eene, og Hertug Adolph tillige
 med hans Søster-Søn det andet, (5) at Biskopen for sig og sine
 Efterfølgere, har lovet Greven af Oldenborg, og paa dennes Veg-
 ne, Hertugen, hans Morbroder, at, i fald Guds Forsyn havde
 bestemt ham til Konge af Danmark, da vilde hand, Biskopen,
 derudi efter Formue troeligen staae hannem bi, og være ham be-
 hielpe-

(3) Chron. Slav. p. 238. [p. 218. ed. Fabr.] Anno eodem (1448) cernentibus proceribus regni
 Dacia per nobiles Suecie pacta promissa de non eligendo Rege, nisi de communi consensu
 regni utriusque, minime servata, ad electionem, termino inter se statuto, procedentes
 elegerunt unanimiter in eorum Regem Christianum comitem de Oldenborgh & Delmen-
 horst, filium sororis domini Adolphi Ducis Sleswicensis.

(4) Erik af Upsal VI B. 196 C. efter Løccen. Udgave.

(5) De ere udgivne paa Jomfrue Margretes Dag eller 13 Jul. men i ingen af dem er Stedet
 anført. Imidlertid ere de vel udstædte i Kjøbenhavn, hvor Val-Forsamlingen, efter
 min Formodning, blev holdt. Dog har Grev Christian vel ikke selv beseglet det eene
 Brev, som Biskopen bekom, men forsynet Hertug Adolph med sit Segl til at bruge i
 forekommende Tilfælde, efterdi hand, Greven, var ikke med i Kjøbenhavn, men op-
 holdt sig nogensteds i hans Morbroders Lande, for at oppebie Udsaldet af de Underhand-
 linger, som ham til beste holdtes paa fornævnte Sted. Det sees og klarligen af den Tø-
 lemaade, som Biskopen bruger: Han har lovet Greven af Oldenborg, og til hans troe
 Saand, Hertug Adolph ic. at denne Sag er afgjort ved Morbroderen i hans fravæ-
 rende Søster-Søns Navn.

hielpelig i alle hans billige Ansiggende; men denne Forpligtelse er af Hertugen bragt tilbove derved, at hand og Grev Christian have udgivet en Forfkrivning, efter hvilken denne, naar hand efter Guds Beskikkelse blev Konge i Danmark, skulde staae Biskopen eller hans Efterfølger til rette for Danmark Riges geistlige og verdslige Raad, angaaende den Tiltale og Sag, som hand, Biskopen, havde til Kongen og Kronen i Danmark, paa Riebenshauns Slot, Stad og Læn; saa og at indtil Dom var gaaet deri, skulde Biskopen, samt hans Efterfølgere, nyde og beholde, og efter sin Villie bruge med al Kongelig Rettiighed, uden at give nogen Skat eller Rente, Landet Moen med Slottet, Lænet, Staden, Fiskeriet og Forstranden. Andre af de Store have og vel ikke efterladt, at betinge sig, efter dette Exempel, en eller anden Fordeel for deres Samtykke. Hertil kom endnu at her maatte gøres Aftale om og fastsættes de Puncter, som den høye Kron-Candidat skulde love at efterkomme, og den Forsikring hand derfor burde give. Ved deslige Omstændigheder fik Val-Forsamlingen ikke Ende førend i August, da Rigs-Raadene, førend de skiltes ad, udnævnte nogle iblant sig, som maatte følge Hertug Adolph til hans Lande, for at tage imod Greven af Oldenborg, som der ventede efter Udfaldet af Val-Forsamlingen, og at ledsage ham ind i Riget, naar Capitulationen var dem leveret. Hertugen og de medfølgende Rigs-Raadere droge altsaa den tilkommende Konge indtil Haderslev i Møde, hvor denne den 1 Sept. udgav til de affendte en Haandfæstning over de Artikler, som hand, om Gud det saa forset havde, at hand blev Konge i Danmark, efter den med Rigets Raad paa alle dets Indbyggeres Vegne sluttede Foreening ubrødeligen vilde holde; hvilken Haandfæstning Hertug Adolph og hans Raad vare Borgen for, og hvori hand, Grev Christian, tillige lovede, at naar hand var blevet Konge i Danmark, hand da vilde inden et Aar derefter samme Brev Ord for Ord give og besegele med sit Majestæts-Segl. (6)

B b b

Herpaa

[6] Hvitfeld S. 844. giver os et Udtog at læse af denne i Haderslev paa Egidii Dag 1448 udsædte Haandfæstning. Men jeg følger Brevet selv. Ellers maatte, og den tilkommende

Herpaa begav hand sig strax paa Reysen til Lund i Skaane, og blev der den 28 Sept. høytideligen udvalt og hylde. Vallet skeedte i Dom-Kirken, og dets Stadsfæstelse eller den nyvalte Konges Hyliding fulgte strax derpaa under aaben Himmel paa den uden for Staden liggende Livershøy, der fra gammel Tid var bestemt til de Skaanske Stænders og Indvaaneres Forsamlinger eller deres almindelige Landsting. Kongen annammede tillige Rigets Bannere Danebrog, som da endnu var til, af Erkebiskop Thues Hænder, (7) og gjorde sine nye Undersaatter den i flige Tilfælde vedtagne Fed; hvorpaa hand begav sig til Odense i Fyen, til Ringsted i Seeland og til Viborg i Jylland, og der ligeledes, efter hans Udvalgelse, eller høytidelige Erkiendelse og Antagelse i Kirken, lod sig hylde paa Landstinget, og, paa sin Side, aflagde den sædvanlige

mende Konge paa samme Sted og Dag give Hertug Adolph og hans Raad en Forskrivning, at holde dem skadesløse i Hensenseende til det Forløste de havde indgaaet for ham; i denne Forskrivning blive de Puncter, som hand havde lovet i sin Haandfæstning, Ord fra Ord igientagne. S. Lackmans Einleitung zur Schlesw. Holst. Hist. I D. S. 8.

- [7] Nicolai AEp. Lund. Chron. Epp. Lund. p. 40. (in Ludewig Reliqu. T. IX p. 173) Anno Domini MCCCXLVIII. in profesto [B.] Michaelis Archangeli Dominus Christiernus Comes in Oldenburg & Delmenhorst in Regem Dacie in placito generali Lundis eligitur & in monte Treleyebardhøy confirmatur; & idem dictus Archiepiscopus (Tuvo) dicto Domino Criferno vexillum regni tradidit, & sequenti anno circa festum beatorum Symonis & Jude Apostolorum in Ecclesia Hafnensi in Regem Dacie coronavit, ipsi insignia regalia conferendo. Den femte Annalist hos Ludevig S. 134. sætter i Stedet for ån monte Treleyebardhøy, in monte Lybberighøygh. Om denne Høy findes Efterretning hos Bring Monum. Scan. 1 Bind S. 290. og Gram over Mevsius col. 625. og om deslige paa samme Høy der efter skeedte høytidelige Handlinger hos Gram paa a. St. og Hvitfeld S. 1254. 1422. 1526. Ellers sige vel de anførte Kronike; Skrivere ikke, at den nye Konges Val er skeet i Kirken. Men den gamle Bedtægt førte det saa med sig; ligsom og de af Hvitfeld 573 og følg. S. S. meddeelte Breve angaaende Dronning Margretes Val og Hyliding udviise, at denne høytidelige Forretning er skeet i Lund, Ringsted og Odense, og uden Tvil og i Viborg, deels i Domkirken, deels end, paa samme Dag paa Landstinget.

lige Eed. (8). Med hans Salving og Kroning stod det hen indtil den 28 October. i følgende Aar, da denne høytidelige Handling blev forrettet af fornævnte Erke-Biskop Thue i vor Frue Kirke i Kiøbenhavn. (9) I samme Dage holdt og Kong Christian det for hans Val aftalte Brøllup med Enke-Dronningen Dorothea; et Egetskab, ved hvis betimelige og velsignede Frugter hand saae Nationens Dnsker opfyldte, de gamle indfødte Kongers Qvindelinie vedligeholdt, og hans nyligen indtagne Throne ikke lidet befæstet. (10) Og hermed har jeg da lagt mine Læsere for Dnye den første Konges i Danmark, af det endnu pruiseligst regierende Huus, hans Val-Historie i sit fuldkomne Sammenhæng, og vist den Forbindelse, som den har med Sagernes foregaaende Løb, ihenseende til Chronfølgen i det Danske Rige. Naar denne Val-Historie noget nøyere overvejes og i sær sammenlignes med de mærkværdige Omstændigheder, i hvilke Christopher af Beyerren

B b 2

[8] See foruden Cont. App. ad Annal Sial. a. 1326. hos Westphalen T. I. col. 1393. og de ans ommeldte Breve angaaende Dronning Margretes Val og Hylving, Hvitsfeld S. 344. der og indfører den af Christian I. paa Landst. nget i Viborg aflagte Eed, men tager derhos feyl i Tiidregningen. Dagen for Mikkels Dag b'ev Kongen udvalt og holdet i Lund i Slaane, og befandt sig altsaa ikke i Viborg, hvorhen han dog si. ar derefter maae være kommet. Allerede om Tiisdagen for Dionysii, d. e. den 8 Octob. finder jeg ham hos Pontopp. Danm. Kirke-Hist. II. Bind S. 601. i Odense.

[9] S. de i den 7 Nam. ansorte Kronike-Skrivere og Hvitt. S. 848. tillige med den omstændelige Efterretning, som vi finde hos denne S. 830. og hos Cypræus Annal. Episcop. Slesv. S. 370. om Christophers af Beyerens neppe syv Aar tilforn steedte Salving og Kroning. Dronning Dorothea havde, efter den Svenske Riim-Kron. S. 368. allerede annammet Kronen ved hendes første Siftermaal. Derfor blev hun ikke denne Gang kronet med.

[10] Chron. Slav. à Lindembrog edit. p. 238. [p. 218. ed. Fabr.] Qui solenniter regio more coronatus Dominam Reginam Christophori relictam sibi de communi omnium nobilium regni consensu matrimonio copulavit, quæ statim ab eo imprægnata sequenti anno Olavum primogenitum suum peperit, pluribus postea ex iisdem filiis genitis, opprobrium sterilitatis, quod ad sexaginta annos & amplius durabat, a domo regali Daciæ removendo. S. og den Svenske Riim-Kron. S. 392. og Hvitsfeld S. 848.

ren kort tilforn var kommet til Kronen, saa kand der ikke dømmes andet om Sagen, end at, omendskiont Kong Christian, efter de Nordiske Forbund af 1397 og 1436 kunde ikke, egentligen at tale, paaftaae nogen Ret til den Danske Krone, og hans Val, uden Modsigelse, maae ogsaa tilskrives politiske Aarsager, hand dog for den største Deel, havde sin Herkomst fra de forrige indfødte Konger at takke for hans Ophøvelse paa Thronen, og derfor gandske vist i henseende til Slægtskab og Fødsel, skiont ikke egentligen ved Arve-Rettighed, blev udnævnt til Konge.

§. 13.

Den Tvil betragtes, som Kong Christian den I. afmeldte Slægtskabs Vidtøftighed kunde opvække.

Jeg skulde neppe formode, at nogen vilde undersøge sig for at bifalde en Slutning, der flyder saa naturligen af den hidindtil anførte historiske Efterretning, og heller forsvare den gandske tvertimod lydende Sætning, at Kong Christians Nedstammelse fra Erik Slipping, hvorved hand, efter at Baldemar Atterdags Qvindelinie aldeles var uddød, var en af det Kongelige Huuses nærmeste Paarørende, maae ikkun agtes for en gandske tilfældig Omstændighed, der ikke er kommet i nogen Betragtning ved hans Ophøvelse paa den Danske Throne. Dog paa det jeg ikke skal forbigaae noget, der kand tiene til ydermeere at forklare den frembragte Sandhed, vil jeg endnu søge at udredde fra Grunden en og anden Tvil, som maae skee ikke allerede tilstrækkeligen kunde være besvaret ved det som jeg hidindtil har fremført. Den Indvending som mand allerførst torde falde paa, bliver vel det vidtøftige Slægtskab som uleedes imellem Kong Christian og hans Formand Christopher den III., ved den førstes opdagede nærmeste Herkomst fra den Danske Thrones forrige Besiddere. Ved denne nedstammede de begge fra Erik Slipping, og end i siette Led; (1) et Slægtskab, der synes næsten at forsvinde i Udregningen, og hvilket i Norge, hvor Riget; som

som vi allerede have seet, arvedes ikke videre end til den fjerde Mand i Slægten, kunde ikke give vores Christian nogen retmæssig Tiltale til Kronen. Mand behøver ikke at søge vidt efter Svar paa denne Indvending. Efter den Norske Lov var den arvelige Thronfølge, indskrænket til den fjerde Mand i Slægten, det er, til saadanne Side-Paarørende med den sidste Konge, som havde een Ur-Oldefader eller een Ur-Oldemoder med ham; efterdi denne Lov ligeledes ikke strakte Arve-Følgen iblant Privatpersoner videre. (2) I Danmark derimod havde de Borgerlige Love ikke sat saa snevre Grændser for Arve-Rettigheden. Den endtes der først med den syvende Mand; (3) det er, enhver Arv faldt endnu til saadanne af den Afdødes Paarørende, der vare ikke forbundne med ham ved nogen nærmere fælles Stamme, end i den syvende Grad. Thi at vore Forfædre have sat den Canoniske Rets Slægt-Beregning for ud, og ikke ved den syvende Mand forstaaet saadan en Paarørende af den Afdøde, der, efter den Romerske Rets Udregning, stod i syvende Grad med ham, det sees allerede af deres Naboers, de Norges, klare Exempel, og kand derforuden gotgiøres med vigtige Grunde og Beviiser, hvilke i en særdeles Afhandling ere udførte ved vores af den Danske Lovkyndighed velfortiente Herr Justits Raad Kofod Ancher. (4) Den derfor, som ikke gandske uden Grund vil antage,

B b 3

at

[2] S. forhen den V. §. og der den 5. 6. og 7. Num.

[3] Efter den Jydske Lovs I Bog 23 Cap. og det 58 Cap. i Arve-Bogen, som er søyet til den Skaanske Lov. I den Skaanske Lov selv II Bog 8 Cap. saa og i den Sællandske Lov I Bog 15 Cap. er intet udtrykkelig bestemt derom.

[4] S. Pet. Kofod Ancher conjecturas de origine & sensu septimæ generationis, lingua vernacula Syvende Mand, termini legibus nostris præfinitæ, ut finem faciat successioni ab intestato, & regio deinceps fisco aditum ad successionem aperiat, Sect. III. Vel er kun en Deel af denne grundige Afhandling i Mar:et 1744. som en Academisk Disputats kommet for Lyset, og deri den tredie Afdeeling afbrudt paa det Sted, som det egentligen her kommer an paa. Men vi have endnu Marsag til at haabe, at Forfatteren vil fuldende et saa vel begyndt Arbejde til Publici Fornøvelse. Tilmed sees hans Udydnings Rig-

sighed

at den Tiltale, som det Kongelige Huuses Paarørende fordum havde til den Danske Throne, har været meere indskrænket end Undersaatternes Arve-Ret til de af deres Paarørende efterladte Midler, maage selv tilstaae, at Kong Christian har i sin Herkomst af det Danske Huus, hvorved hand var den siette Mand i Slægten med den afdøde Konge, kundet finde tilstrækkelig Anledning til at melde sig med til Thronfølgen, da de forrige Kongers Qvinde-Linie var saa nær udgaaet. Meere udtræves ikke til at betage den opvakte Tvil. Jeg kunde ellers med Fryde negte, at den Tiltale, som Fødselen og Herkomsten fordum gav til den Danske Throne, har, efter den borgerlige Arve-Ret, ikkun strakt sig til et vist Slægtskabs Tal. I Norge havde saadan en Forsatning Sted, efterdi Ret til Kronen blev der egentligen bestemt ved Slægtskab med den sidste Konge, hvad heller hans Efterfølger tillige nedstammede af den regierende Slægt eller ikke. Men det er gandske anderledes beskaffet med de Stater, i hvilke, ligesom forhen og endnu i Kongeriget Danmark, denne i sig selv sælsomme og usædvanlige Successions Maade er ubekendt, og hvor ingen, som en nedstammer af Kongeligt Blod, kand ved sit blotte Slægtskab med den sidste Konge tilegne sig nogen Ret til Riget. I saadanne Lande veed mand ikke af nogen Indskrænkning i den arvelige Thronfølge til

tighed allerede af den Tydske Lov i Bog i Cap. hvor det udføres ihenseende til de tolv Samfrender, ved hvis eedelige Vidnesbyrd de opkommende Arve-Tvistsigheder skal afgøres, at de skal være inden tredie Byrd, og derhos af Syffelet: ved hvilken Forskrift de Romerske Loves Slægt-Beregning umueligen kand finde Sted. Den Sachsiske Ret, hvis Liighed med den Danske er bekendt og ustridig, giver og Sagen noget Lyys. "Die Sipp (saa læser mand i Sachsenspiegel i B. 3 Art.) endet sich in dem siebenden Gliede Erbe zu nehmen. Ob nun wohl der Pabst erlaubet hat, sich mit einander zu verheyrathen in dem fünften Grad, so mag Er doch kein Recht sehen, da Er unser Land und Lehrecht mit endern oder krencken möge." Det heder saa meget: Pave Innocentius har vel indskrænket Egteskabs-Forbudet til den fierte Grad i Slægtskabet, men har derved ikke kundet sætte snevrere Grændser for den af Slægtskabet flydende Arvegangs Ret, og har sølgelig saavidt Arv angaaer, ladet det blive ved den gamle Regel, at Slægtskabet endes først i det syvende Led.

til visse Grader i Slægtskabet, men samme ophører først med den regierende Familie, og gaaer altsaa ideligen fort, saa længe der endnu findes nogen, som er i Stand til behørigen at bevise sin Herkomst af det Kongelige Huus.

§. 14.

Svar paa en anden Indvending, som kunde tages deraf, at Knud Gyldenstjerne, en blot Adelsmand, har tragtet efter Kronen.

Men, maatte nogen tænke, dersom Konge-Stammen i Danmark havde ikke været agtet som gandske udgaaet efter Christopher af Beyerens hans Død, hvorledes havde da en blot Adelsmand kundet tragte efter Kronen og deri hos mange (1) finde Gunst og Bifald? Atter en Indvending, der har et stort Skin. Vi ville see, om den er i sig selv saa vigtig. Med Christopher af Beyerens var ikke alleeneeste Waldemar Atterdags Stamme uddød, men og det forrige Danske Huuses gandske Qvinde-Linie saa vidt udgaaet, at mand, for at finde en Herre af Kongeligt Blod, maatte gaae tilbage til Waldemar Atterdags Bestefader Erik Slipping. Ved disse Omstændigheder er det ingen Under, at en ung og ærgjerrig Mand har troet, at en Bey stod aaben for ham til den ledige Throne, og ved hans anseelige Venners Hielp, ja vel og understøttet af Enke-Dronningen selv, har i Begyndelsen faaet et Tilhæng, omendskjønt den største og betydeligste Deel af Nationen saae endnu stedse hen til den gamle Konge-Stamme, og beholdt en særdeles Tilbøielighed til de yderligste Greene deraf. Allerede efter Waldemar Atterdags Død, der sluttede Svend Estritsons mandlige Stamme, fandtes der et Partie, som vilde sætte Kronen paa nogen af den indfødte Adel. Og dog faldt Nationen selv da ikke paa de Tanker, at holde det Kongelige Huus for uddød, og at tilfide sætte den Baastand, som Kong Waldemars Døtre-Sønner, den Norske Arve-Prinz Oluf og den unge Hertug Albert af Mecklenborg, efter deres Fødsels Ret, gjorde om Thron-

[1] Multorum propensione, siger Krantz paa det forhen §. X. i den 8 Anm. anførte Sted.

Thronfølgen. (2) Endnu meere. Hvem veed om Knud Gyldestierne ikke bør regnes iblant Erik Glippings Efterkommere, og deraf har taget Anledning til at tragte efter Kronen? hvor læt kunde een af de tvende Svenske Prinsesser Agnes og Cathrine, som Erik Glippings Datter Margrete har født Kong Birger, (3) have faaet til ægte en eller anden af Rigets store Mænd i Danmark, hvorhen de Kongelige Forældre flygtede, da de bleve uddrevne af Sverrig, og paa den Maade have bekommet et Sted i den Gyldestierniske Stamme-Table. Deslige Siftermaal imellem Kongelige eller af Kongeligt Blod fødte Prinsesser, og anseelige Vasaller og Under-saatter vare i de ældre Tider ikke noget rart. Endnu i A. 1466 gav den Svenske Konge Karl Knudson sin Datter Magdalene til Iver Arelson, en fornemme Riddersmand af de Thotters Slægt. Ja endog det forrige Aarhundrede kand ligeledes fremviise i Sverrig tvende Grevinder, den eene de la Gardie og den anden af Gyldestierna, begge fødte Balthgrevinder til Zweybrük, af hvilke hiin var en Datter-Datter og denne en Datters Sønne-Datter af Kong Carl den IX: Imidlertid paatvinger jeg ikke nogen min Formodning, og vilde allermindst have noget synderligt at indvende derimod, om mand heller vilde holde vores Gyldestierne for en Efterkommer af en eller anden af Kong Waldemar Atterdags, eller og af Kong Christopher den II. naturlige Børn, og søge Anledning til hans mislingede Anslag paa Kronen i det u-ægte Slægtskab, hvorudi hand saaledes var staaet med det forrige regierende

[2] S. forhen §. VII. ikke langt fra Enden.

[3] Nicol. A Ep. Lund. Chron. Epp. Lund. p. 18. (ap. Ludew. Reliqu. T. IX. p. 169.) Dux vero (Cristoferus, frater Erici Menveith) quater ejectus est de regno, & octo pueri regum simul cum eo mendicabant, videlicet Birgerus Rex Suecie, uxor sua Margareta, filie sue Agnes & Katherina, dux & tres filii sui, videlicet Ericus, Otto & Valdemarus. Erik af Upsal III Bøg S. 99. efter Voccen Udgave, melder ved det Aar 1306 ikkun om en Datter, som Kong Birger havde med sin Danske Gemal. Regem, skriver hand, captivandum invadunt, cum ipso Reginam & liberos, duos filios ac filiam. Men den anden Datter er vel født efter den Tid. Og omendslig Dalin Swea Rik. Hist. II D. S. 355. ligeledes kun anfører en Datter, som end og ikke skal have levet længe, saa følger dog intet videre deraf, end at Erkebiskop Nicolases gandske anderledes lydende usforkætlige Beretning har været ham ubekendt.

rende Huus. (4) Sagen bliver tvillagtig, hvorledes man og anseer den. Jeg har ingen Flid sparet, for at faae meere Oplysning derom. Men hvor meget jeg end og, ved min Ukyndighed i den Danske Adels Slægt. Historie, har Aarsag til at berømme den gunstige Bistand af tvende værdige Venner, hvis særdeles Styrke i dette Stykke af Landets Historie er de Lærde længe siden bekiendt (det behøves neppe at sige, at jeg taler om Herr Etats-Raad af Klevenfeld og Herr Justits Raad Langebek) saa have dog de utilstrækkelige Efterretninger, som fra disse mørke Tider ere os overblevne om de Adelige Slægters Sammenhæng i Danmark, ikke vildet tillade, at udfinde noget som heri kunde tiene til mit Nyemaal. (5) Imidlertid er den Umag, jeg har anvendt paa denne Efterforskning, dog saa vidt kommet mig til pas, at den nærmere Kundskab, jeg paa den Maade har faaet om den forrige Gyldestierniske Familie, har sat mig i den Stand, at jeg nogenlunde

Ecc

land

- (4) Efter den Danske Adels Slægtskabs Boger har Waldemar Utterdag med den bekiendte Love Lille af Rygen, iblant andre Børn aulet en Søn, Erik Waldemarson, (eller, efter Pontopp. Dan. Kirf. Hist. II. B. S. 217. Erik Sellandsfar) der skal have efterladt sig Livs Arvinger. Saa finder man og deri den Efterretning, at Kong Christopher II. har, for sit Giftermaal, aulet nogle Børn med en adelig Jomfrue af de Lungers paa den Tiid i Danmark blomstrende ældre Slægt; af hvilke Børn der nævnes Erik Christopherson (Løvenball) og Rigize Christophers Datter, Herr Peder Stigsons (Krogenos) Egtesælle.
- (5) Knud Gyldestiernes Moder Anna Munch og hendes Forældre Mogens Munch og Kirsten Thott, som og denne sidste Fader Andreas Thott og Bestefader Axel Thott, ere nogentunde bekiendte. Hans Fader, Henrik Knudson, skal være aulet af en Knud Nielson, enten med Anna, Christen Wendelboes Datter, eller med en Egeiside eller Egeside, som førte en blaa Hiorte-Ende i et guld Feld, og samme Knud Nielson skal have været en Broder til Peder Nielson paa Nagaard og Erik Nielson paa Thim, tvende bekiendte Gyldestierner, sølgelig (hvilket om disse begge er utvilagtigt) en Søn af Niels Erikson (paa Nagaard.) Denne Niels Erikson maatte vel have haft til ægte nobilem Dominam Christinam de Agger, Domini Nicolai Erii militis relictam, som kommer for i Aaret 1388. hos Pontopp. Dan. Kirf. Hist. II. Bind S. 235. Hand var en Søn af den Danske Rigs Marskal Erik Nielson paa Nagaard, der i et Brev af 1347. kaldes Ericus Niclison Illustris Regis Danorum Marcalcus, i tvende andre af 1355. og 1365. Dominus Ericus Niclesson de Agarth miles, og i et fjerde af 1355. Dominus Ericus Niclesson quondam Marcalcus; og, efter førstbemeldte Brev af 1347, havde til ægte en Datter Petri Wendelbo, quondam Regis Danorum (Christophori II.) Dapiferi. Dog alt dette er uti/strækkeligt, til at afgjøre det Spørsmaal: Om Gyldestierne har grundet sin Ansøgning om Kronen paa noget slags Slægtskab med det Kongelige Huus; og til deels ikke engang tilforladeligt.

land gjøre begribeligt, af de Tidens Omstændigheder og af denne Familjes Forbindelser, det som næsten maatte komme en sælsomt for, at en blot Adelsmand har meldt sig som Medbenjer til Kro-
nen. (6) Saa har jeg og ved saadan Lejlighed indseet, hvor ugrundet en Efterretning er, der angaaer vor Gyldesternes Skæbne efter den Tid, og som lætteligen kunde udtydes til vore Kongers Stammefaders mærkelige Forkleinselse. I Høyers Danske Historie (7) finder jeg antegnet om Knud Gyldesterne, at hand derefter maatte forlade Riget, efter Hvitfelds sigende. Det synes klarligen at sige saa meget: „Kongen af Danmark har endnu vildet hævne Greven til Oldenborg, og ikke taale i sine Stater en Undersaat, der havde tragtet efter alt for høye Ting.,, Sandeligen dette ligner ikke den Monark, af hvis Handlinger ellers fremstikker saa megen Sagtnodighed og Forsonlighed. Dette gjør Sagen allerede mistænkt, og ægte Historiske Efterretninger gjøre det fuldkommen utvilagtigt, at Kong Christian har i dette Fald ikke forholdt sig anderledes, end det land formodes af en saa from Fyrste. Hand antog Gyldesterne, efter hans Faders Henrik Knudsons Død, i Rigs Raadet, hvort vi endnu finde ham 1465. (8) Og at hand indtil sin Død er blevet i dette Ver-Em-
bede og i Raade hos Kongen, lader sig med fuld Visshed slutte der-
af, at hand strax derefter, nemlig i Aaret 1468. er (9) gaaet ud af Ver-

(6) S. forhen den 10. §. og der den 9. og 10. Num.

(7) Høyers Dännem. Gesch. S. 100. Num. (d)

(8) Hadorph i II. Deel af den Svenske Rüm-Kronike S. 191. 192. 197. 226. 239. Hvitfeldt S. 887. og 902.

(9) Hømsfort paa det forhen §. 10. i den 8. Num. anførte Sted, hvor hand fremdeles siger: Hæc (neml g. Hilleborg Skinkel, Knud Gyldesternes Hustrue) obiit anno a morte mariti sexto & vicesimo, a nato Christo 1494. Eo conjugio procreati Henricus Pater Canuti Episcopi & Anna uxor Petri Bilde de Svanholm. Henricus autem de Refstrop & Iffuersnes, avi nomen referens magna apud Optimates Fionæ & Cimbriæ existimatione floruisse traditur. Duxit uxorem Catharinam nobilem foeminam Bildicæ familæ quæ deceffit Anno 1540. VIII. Eid. April. sepulta Arhusii-Maritus ante 23. annis obiit. Anno Christi 1517. XII. Kal. Decembris - - Tumulatus in illustribus patrum monumentis Otthonicæ ad Johannem Baptistam. Fuertint omnes isti militaribus insignibus honorati. S. og det Danske Magazin IV. Bind. 161. og s. Sider.

Verden, og har efterladt sin Familie i blomstrende Omstændig-
heder. Høyer tillægger og ikke virkeligen Christian den I. denne
Mands foregivne Landflygtighed, da det, efter Hvitfeld, paa hvis
Udsigende hand bygger, ikke er hin, men Christian den II, som en
Tiid lang har holdt en Knud Gyldenstjerne fanget, og ved hans
Løsgivelse taget en stærk Forpligtelse af ham, at hand aldrig meere
vilde komme for Kongens Dyne. (10) Den Feyl derfor, hvoraf
Høyer herudi har ladet sig overile, bestaaer alleeneste deri, at
hand anseer denne Knud Pederson Gyldenstjerne af Thim for at
være een og den samme med vores meget ældre Knud Henrikson
Gyldenstjerne af Nessstrup.

§. 15.

Endnu en Indvending har jeg at besvare, som
ved første Dyekast synes at være af en besynderlig
Bigtighed. Kong Christians Haandfæstning er
Danmarks Riges første Grund-Lov, i hvilken
vi finde, at det erklæres for et frit Val-Rige;
en Omstændighed, hvorved det synes at blive gandske
ustridigt, at de Danske have holdt for, at de ved
Christophers Død af Beyerens, mistede den sidste
Dvist af deres gamle Konge-Stamme, og at de have
udvalt hans Efterfølger, som en gandske fremmed
Herre, hvilken den Kongelige Families forrige Ret-
tigheder ikke angik. Hvorledes lader denne Vanskelighed sig over-
vinde? Uden Møye, naar man tager til Hielp den rette og egent-
lige Marsag, hvorved den Danske Nation den gang blev bevæget
til, ved en udtrykkelig Clausul, at forebygge all Modsigelse mod
deres fra Arilds Tiid tilkommende frie Konge-Val. Kong Christophers
Formand i Regteringen, Erik af Pommern, havde af alle Kræf-
ter

(10) Hvitfeld ved det Aar 1517. S. 1118. Den anden Annalist hos Ludewig S. 53. melder af,
terrede om denne Tildragelse: Canutus Petri exilio punitus.

ter arbejdet paa at de tre Nordiske Riger maatte, efter ham, komme til hans Stamme-Huus, eller (som den Svenske Rikskronike (1) ikke uden Eftertryk siger) blive under Griffen. Denne Kong Eriks Hensigt, de selvraadige Midler, hvorved hand i Forveien havde søgt at sætte sine Pommerste Fætttere fast, besynderligen og i Danmark, og den Hæftighed, med hvilken hand der havde drevet paa at faae Hertug Bogtslaf udnævnt til hans tilkommende Efterfølger, vare af det Danske Rigs-Raad blevne betragtede som meget betænkkelige Indgreb i Nationens Val-Frihed, og man havde derover fundet sig bevæget til at føre Kongen alvorligen til Gemyt, at Danmark var et frit Val-Rige og intet Arve Rige. (2) For da i Fremtiden at stadfæste denne Kongerigets Forfatning og Rettighed, der beroede blot paa den gamle Bedtægt, og at sætte den i Sikkerhed for deslige nye Anslag, fandt Nationens Hoveder for godt og fornødent at betinge den sit stedse øvede frie Konge-Val ved en udtrykkelig Grund-Lov. Uden Tvil har man allerede i Kong Christophers Haandfæstning, som hand, i følge af den i Aaret 1440. afslagde Val-Eed, maae have udgivet endnu for hans Kroning, (3) brugt en saa naturlig Forsigtighed, paa det hans høytidelige Bekjendelse, at Danmark var et frit Val-Rige, maatte betage ham alt Haab og Leylighed til at handle med Kronen som med sin Eyendom, og, i Mangel af ægte Livs Arvinger, at bringe den til hans Stamme-Fætttere, Valkgreverne ved Rhin. Og dog blev hand, som ingen negter, kaldet til den Danske Throne, blot fordi hand nedstammede af de forrige indfødte Kongers Blod. Ikke anderledes gif det til efter denne Monarks tiltige Død. De Danske valte hans Efterfølger som en Efterkommer af Erik Blipping, men efterlode ikke derved, at sætte deres

(1) Svenske Rikskronike S. 183.

(2) S. forhen den 9 §. og de der anførte Besværing, som det Danske Rigs-Raad i Aaret 1439. gjorde bekjendte imod Kong Erik efter hans Afsættelse.

(3) Hand lover i denne Eed hos Hvittfeld S. 324. at udgive i første Dannehof en Haandfæstning under sit store Majestæts Seel, over de Artikler, som Rigets Raad og Stænder fulde finde tienligst for Kirken og Staten.

deres saa nyligen ansøgte Val-Rettighed i Sikkerhed ved en udtrykkelig Betingning: Danmark's Rige (saaledes lyder denne Punct i Kong Christian den 1s Haandsfæstning) skal beholde og have sit frie Val, at udvælge en Konge efter vor Død; Thi det er et frit Val-Rige. (4) Enhver seer lætteligen, at her, i henseende til Maaden at besætte den Danske Throne, ikke egentligen indføres noget nyt, men at Nationens gamle Rettighed (hvorledes man og ved dens Tvedydighed land have forstaaet den) bliver alle-neste stadfæstet. Og naar det strax derefter videre heder "at i fald det tildrog sig, at hand, den tilkommende Konge, døde uden ægte Børn, da skulde hans Arvinger ingen Arv, enten rørlig eller urørlig, fodre af Riget,," (5) saa lader sig allerede deraf kiende det gunstige Sindelag, som de Store i Danmark, efter deres Forfædres bestandige Exempel, bare til deres nye Konges forventelige Livs Arvinger og Efterkommere. Hvorledes kunde de og være faldet paa den Tanke, at hans Sønner skulde ikke have noget Haab frem for andre om den faderlige Krone, og at derved det eeneste Mittel skulde forspildes til at gjøre det for Nationen saa fordeelagtige Calmariske Forbund varagtigt efter deres Ønske? At dette har været langt fra deres Tanker, sees klarligen af den to Aar derefter i Bergen fornyede Union imellem begge Rigerne Danmark og Norge, hvori de forrige Forbindelser saaledes stadfæstes, at, naar begge foreenede Rigers Konge ved Døden afgik, og efterlod sig een eller flere ægte Sønner, da skulde begge Rigers Raad eendragtigen udvælge til Konge

Ecc 3
den

(4) De egentlige Ord i Brevet ere: Først at Danmark's Rige schall beholde og haue sit frii Kvor effter vor Dødd at lese Koning effter thy at thet er et frii Koro-Righe.

(5) Item (saa lyder fremdeles Brevet) skedet swo, at wy afginge vden æchte Baarn, thet Gudh forbiudhe, tha skule wore Arvinghe enghen Arff rørende eller vrørede kreffue af Røghet." Efter Christian den 1s Død forlangte og hans yngre Søn, Hertug Friderik, Lolland, Faltier og Wæn. Da omendskiont der paa denne Godring i Aaret 1494. fulgte saadan en Erklæring af de forsamlede Stænder, "at, efterdi Danmark var et frit Val-Rige, saa kunde de ikke tillade, at de dertil hørende Lande bleve deelte iblant flere Herrer,," saa bliver der dog i det herefter i den 12. Num. anførte Man-fest af 1523. meldt om den sædvanliae Afait i Penag, som tilkom Hertugen af hans Fæderne Rige, og som endnu ikke var blevet ham anvist.

den af dem, som de agtede for den beqvemmeste, og de andre anstændigen forsørgeres i begge Riger. (6) Denne Forening fortjener des større Opmærksomhed, jo klarere deraf tillige sees, hvad man egentligen skal domme om det kort tilforn oprettede Halmstadiske Forbund, hvorved blev besluttet, at, efter Christian den 1ste og Karl Knudsons Død, skulde af deres Sønner endrøgteligen udvælges en Konge over Danmark og Sverrig; (7) og hvor langt det var fra de Danskes rette Hensigt, at lade det nogensinde virkeligen komme dertil, at en Søn af Karl Knudson skulde faae den Danske Krone, og deres Konges forventelige Afkom udelukkes derfra. De udtviste meget meere den stærkeste Tilbøjelighed til de strax derefter udspringende spæde Dviste af hans Stamme, og ikke saa snart var Prins Johan, der siden blev hans Thronfølger, kommet til Berden, førend de strax eenstemmigen udnævnte ham til deres tilkommende Konge. Med lige Bereedvillighed blev og i Aaret 1487. Kong Johans endnu ikke sex Aar gamle Søn, den derefter saa naunkundige sidste Behersker over det foreenede Nordiske Monarkie, Christian den anden, bestemt til hans Efterfølger; i hvor vel der hos Prinsgen, endnu førend hand kom til Regteringen, yttrede sig saadanne Kiendetegn paa en hæftig og til Grumhed hengiven Gemnyts Beskaffenhed, at, da Faderen var død, tænkte end og en Deel af Rigs Raadet paa, at forandre den ham til Beste fattede Slutning og at tilvende hans Farbroder, Hertug Friderik, Riget. (8) Nu kom det vel ikke virke-

- (6) Den sørnede Union imellem Danmark og Norge, udstædt i Bergen, Løverdagen efter St. Augustini eller d. 29. Aug. 1450. hos Hvitfeldt S. 1317.
- (7) Halmstadiske Forening, oprettet paa Christi Himmelfarts Dag eller d. 13. May 1450. hos Hadorph S. 171. og Hvitfeldt S. 850.
- (8) De Danske Biskoppers Forsvars Skrift, imod Christian den II. hos Hvitfeldt S. 1231. Pii Servilii Ligurini Defensio Friderici I. M. S. Qui (proceres regni) & ob mores quos subodorati in te malos, ante nobis optionem obtulere eam, quam rex tu eligerere, sed quam recipere modestia nostra detrectavit, donec propter facinora mala tua amolitus tu, suscipere cogemur, ni servire servitutum sub rege alieno nos ac liberi nostri malleamus. Herom var uden Tvil Detlev Reventlau underrettet, da hand paa Christian den II's Brøllups Fest forud forkyndte de Danske Herrer, at Hertug Friderik skulde derefter blive op-
høvet paa Thronen.

virkeligen her til. Men det blev dog besluttet, at beholde ubundne Hænder i henseende til Thronfølgen i Fremtiden. Til den Ende lod man sig ikke noye med at indføre i den nye Konges Haandfæstning den Betingning, der allerede havde været hans Fader forestrevet, at alle Slotte skulde ved hans Dødsfald holdes til Rigs-Raadets Haand, og denne Slots-Lov ey forandres, men der blev og udtrykkelig sat dertil: Hand skulde ikke begiære af Rigets Raad eller Indbyggere, at nogen hans Søn eller andre i hans Tiid maatte udvælges til Konge efter hans Død; men Danmark's Raad og Indbyggere skulde nyde deres frie Val, naar hand ved Døden afgik, med mindre hand kunde faae det med deres Minde. Giordes her noget imod, da skulde det ingen Kraft have. (9) Dog Christian den II's umaadelige Herke-Syge lod sig ikke ved nogen Forpligtelser indskrænke. Ved dens Tilskyndelse begav hand sig paa den farlige Afvejen, fra hvis Betrædelse hans høytidelige Lofte og Eriks af Pommern endnu friske Fodspor billigen skulde holdt ham tilbage. Hand foretog sig uden Betænkning egenmægtigen at forandre de udgivne Forskrivninger af Hovedsmændene paa Kronens Slotte, at de efter hans Død vilde holde sig til Rigs-Raadet med de dem betroede Borge og Fæstninger, og at stille disse Reverser paa hans Livs-Arvinger; (10) et Foretagende, som

(9) Kong Christian den II's til de Danske og Norske givne Haandfæstning, udstædt i Kiøbenhavn paa Mariae Magdalene Dag 1513: Item skulle wi annamme alle Slottsloger i Danmark's og Norges riige off vñ elskelige Danmark's og Norges riigeraadh oc bepliecke os at antworde thom fran os o. s. v. efter det væsentlige Indhold af de tvende af Kong Hans i Maret 1483. udstædte Haandfæstninger, nemlig den Halmstadtske Reves hos Huitfeldt S. 971. og den Calmarste Reves hos Hadorph S. 329. Oc skulle wi i (heder det derpaa videre) ikke begere aff riigens raadh eller theß indbyggere at nogre wor søn eller andre i vor tiidt skall vðwålis till Koning eff er wor død at bliffue Man Danmark's og Norges ri gñens raadh oc indbyggere skulle nyde theres frii Koor når wi affaa vden wi kunde hæffue thet i theres minde. Giøres her nogit emodt tha skal thet inghen macht hæffue.

(10) I Fridrik den I's Haandfæstning, som er udgivet i Viborg Torsdagen efter Mariae Bebudelse 1523. læser man iblant andre Besværlinger over hans Formand i Regieringen: Item sammelevis hæffuer hans nade forwandelet slottslogerne indtil hans hoffiwe oc Barn emodt

som nødvendigen maatte opvække hos Statens Hoveder den stærkeste Nidkærlighed over deres nu allerede anden gang saa forsættligen krænkte Val-Rettighed. Virkningen af denne aarvaagne Omsorg ligger klart for Dagen i den Haandfæstning, som, efter Kong Christian's Afsettelse og Undvigelse blev foreskrevet hans Farbroder og Efterfølger Friderik den I. Man finder at deri ikke alene med særdeles Eftertryk igientages de tvende Puncter, at den sædvanlige Slots-Lov skal blive uforandret, og at Stænderne ikke skal anmodes om at udnævne en Thronfølger, men der siges endog i Begyndelsen reent ud, at Hertug Friderik er udvalgt til Konge i Christian den II's Sted, af frie Villie, ikke fordi hand er en indfødt Konge-Søn i Danmark, men formedelst det fyrstelige Ord hand er udi, og hans altid førte Christelige Regimente. (II) Et saadant Syrog var endnu ikke hørt i Danmark. Men man havde og med Flid antaget det, og det udtrykte intet mindre end Stændernes og Indbyggernes rette Sindelag. Jeg kand i dette Fald beraabe mig paa deres eget mod den affatte Konge udgivne Manifest, hvori de forglemme den forrige Erklæring, der var dem fremmed og usædvanlig, og tale om Sagen i saadan en Tone, der kommer nærmere overeens med deres rette Meening. Omend-

skiont

emodt hans Kongelige ord oc recep." Endnu stærkere udtrykke Stænderne sig herom i deres mod den affatte Konge udgivne Manifest, eller de i Roskilde 1523. dateret: Causis cur Episcopi, Pralati, Barones &c. regni Dacie juramentum, subjectionem Fidelitatemque Regi Christierno renuntiaverunt &c. hos Ludewig Reliqu. V. Bind. S. 328.

- (II) Brevets egentlige Ord ere: Item skulle wii anname alle slotzlogha wdi Danmark aff Os elskelige Danmarks Rigs Raadt Oc beplicthe wi os paa wor Kongelige eed oc ere at antworde den fran os o. s. f. efter Anledning af Christian den II's og hans Faders Kong Hanses Haandfæstninger. Item effthr thii Danmarks riige haffuer været aff aarilddz tiidt oc første begiøndelse eth fruit Kaar riige, Skall wii icke begere aff Riigens Raadt eller Rigans indbyggere at nogher wor sønn eller anden skall wdwellies tiil Konnyng effthor wor doed at bliffue men Danmarks Riiges Raadt og indbyggere skulle nyde theses frui Kaar naar wi affgange. Siwis her noget emodt tha skall thet inghen macht haffue wthen wii kunde haffue thet i theses mynde. Og i Indgangen: At wii wdi forescrevne Konnyng Christierns steedt haffwe nu igien - - met wor frui willige oc Roor keest, fullbårdet oc samtycket hogborne første her friderik - - ffor een fulldmectüge herre oc Konnyng offuer all Danmark at bliffue icke anseeindis thet hans nade er en indfødd Konnyng sønn wdi Danmark, men thet førstelige ordt oc christelige Regiment hans nade sødger oc alle tiidt holdet haffuer.

Skönt vi (sige de) havde kundet udbælge nogen anden udlændisk Konge eller Herre til at regiere over os, saa have vi dog betragtet Hertug Friderik's Fyrstelige Dyder, og hans altid over hans Undersaatter førte prøiselige Regiering, og derfor samdrægtigen udbalt ham til vor Konge; i videre Betragtning, at hand er kommet af Kongelig Stamme i Danmark, er sødt en Konges Søn, og frem for alle andre Fyrster berettiget til det Fæderne Rige, siden hand endnu ikke deraf har bekommet sin sædvanlige Deel i Penge. (12) Vel falder og her som noget besynderligt i Øynene, at Nationen melder saaledes om det for Hertugen udfaldne Konge-Væl, at den derved udtryffeligen roser sig af at have haft Ret til at kalde i hans Sted nogen anden fremmed Herre til Thronen. Dog dette maae atter forklares af den Aarsag, som Christian den II. havde givet de Store i Danmark til at tage deres Væl-Rettighed i agt meere end nogenfinde tilforn. Deres Ord maae og ingenlunde saaledes forstaaes, ligesom de vare anderledes findede imod Hertug Friderik, end tilforn efter Kong Hanses Død (13), og at de virkelig stode i tvil, om de skulde

Ddd

heller

(12) *Causæ, cur Episcopi, Prælati, Barones &c. regni Daciæ juramentum, subjectionem fidelitatemque Regi Christierno renuntiaverunt &c. ap. Ludewig T. V. p. 334. ibi: Tametsi etiam Extraneum aliquem Christianum Regem sive dominum, cujus imperio Regnum nostrum regeretur atque gubernaretur, deligere potuissimus, tamen respeximus longum atque christianum regimen, principales virtutes, pie tatem atque justitiam, qua illustrissimus princeps & dominus dominus Fridericus - - - subditos suos ab initio regimentorum - - - gubernavit, & ideo pro rege & domino nostro unanimiter atque concorditer super totam Daciam elegimus, ad causam etiam, quod principalis gratia sua e regio stemmate Daciæ orta, Regis filius nata, & ad ejusmodi regnum pre omnibus aliis principibus, ex quo illustrissime, gratie sue consueta pecuniarum legitima quota à paterno regno usque in hanc diem minime exoluta, jus habeat. Dessige Talemaader førte, komme og i andre denne store Tildragelse angaaende Breve i den III. Deel af det Kjøbenhavnske Videnskabs Selskabs Skrifter S. 66. og hos Huittfeldt S. 1200. I særdeleshed heber det paa det første Sted meget eftertryffeligen: Hering Friderik er sødt ud af sand dansk Blod.*

(13) S. forhen den 8. Num.

heller tage ham eller nogen anden fremmed Fyrste. Deres Talemaade, at de havde kundet vælge en fremmed Konge eller Herre (14), giver ingen Anledning til saadan Forklaring. Og det sees af alle Omstændigheder at de have tænkt tværtimod. Den Tiltale, hvilkken Hertugen, som en Prinz af det Kongelige Huus, syntes at have til Thronen, hans gode Rygte og priselste Regimente, Misforstaaelsen imellem ham og Kong Christian, en saa nær og hastig Hielp, som det Partie, der forlod denne, kunde nyde af hin, ja og den uforbigængelige Følge, som vilde flyde deraf, om de gif Farbroderen forbi, at hand strax havde staaet sig til sin Broder Søn, og af alle Kræfter understøttet dennes vaklende Throne, vare lutter Grunde, som faldt i Dynene, og tillode ikke nogen Forhaling eller Tvilraadighed ved hans Udvælgelse. Vi finde og virkeligen, at Mogens Munk, ved hvilkken de Jydske Biskoper og Rigs Raader lode Christian den II. overbringe deres Opsigelses Brev, har tillige faaet deres Brev med til Hertug Friderik, hvorved de tilbode denne det fæderne Rige. Ja, det som fuldkommeligen afgjør Sagen, den samme Munk, havde allerede for hen, efter den Fuldmagt ham var givet strax i det første Forbund imod Kong Christian (15), hemmeligen været hos Hertugen, og, førend Oprøret offentlig udbrød, var igten kommet tilbage med et fornøieligt Svar. Altsaa, omendstiont der endnu i Historien findes Spor deraf, at Kongen i Skotland Jacob V, som Christian den Is Datters Sønne-Søn, saa og Kongen af Frankrig Frank den I. og Hertug Karl til Geldern, begge Keyser Karl den Vs ivrige Modstandere, ere og ved denne Lejlighed komne paa Tapetet, saa er dog intet vissere, end at man alleeneste i Nødsfald, saa længe det endnu var

(14) Hos Petersen. Holst. Chron. S. CLIX. Chytr. Saxon. L. X. p. 267. og Huitt. S. 1219. lyder dette Sted noget anderledes. Det heber, man har ikke været imod, eller, man har været i den Meening at vælge en fremmed Konge eller Herre. Men jeg følger billigen Ludewigs Udgave, hvilkken, som hand bevidner i Fortalen S. 18. har haft Cancellie-Concepten i Hænder.

(15) De Jydske Biskops og Rigs-Raadere Forbund imod Christian den II. af Thome. Dags 1522. i det. Kiøbenhavnste. Selskabs. Skrifter. III. Deel. S. 66.

var u-afgjort, om Hertugen vilde og tage imod den ham tilstænkte Krone, har taget disse fremmede Herrer i nogen Betragtning, uden at indlade sig med nogen af dem i den ringeste virkelige Underhandling (16). Og lige saa lidet kand der af de følgende Tider fremvises et Exempel, at vore Forfædre have tænkt paa at udelukke Kong Friderik den 1s Efterkommere fra Riget. De lode meget mere, strax efter hans Død, see et gandske andet Sindelag, da, i det bekiendte Forbund imellem Danmark's Rige og Hertugdømmene Slesvig, og Holsteen, den Punct blev indført, at dette Forbund skulde staae ved Magt, saa længe nogen af Kong Frideriks Blod var og blev Konge i Danmark, og siden fremdeles til evig Tiid (17). Ja hvad end mere er, ved den fordervelige og blodige Krig, som det forhalede Konge-Bal herpaa forboldte Riget, bleve de anseeligste i Nationen bevægede til at vige gandske og aldeles fra den efter Kong Hanses Død antagne Grund-Sætning; at man ikke i forveien vilde udnævne nogen Thronfølger, og at give Kong Christian den III., strax ved hans Regjerings Tiltrædelse, den Forsikkring, at hans førstefødte Son, Hertug Friderik, som da var to Aar gammel, eller hvilkensombest ellers af hans Sønner der overlevede ham, skulde komme paa Thronen efter hans Død, og i fald alle hans Sønner ved Døden afgik førend hand, da skulde Rigs-Raadet strax med hans Raad, Villie og Forevidende vælge og udnævne den som efter ham skulde regiere Danmark's Rige (18). Denne

DD 2

sam-

(16) S. herom Gram over Meursium col. 791.

(17) Forbund imellem Danmark's Rige og Forstændommene Slesvig og Holsteen, oprettet i Mønsborg Fredagen efter Andree 1533. Och shall thett forbundt och Confederatj staa och bliffue saa lenge Stormeagtige Högborne forstis Konning Frederichs blodt er och bliffuer Konningh i Danmark. Og siden framdelis till enigh tiidt.

(18) S. den af Kong Christian den III. og Stænderne Mandagen efter Simonis og Judæ 1536. i Kiøbenhavn oprettede Reces, i Grams Tillæg til Cragii Hist. Christiani III. S. 20. Derfor er og den paa samme Dag af denne Konge udgivne Haandsæfning i denne Post gandske anderledes forfattet end de forhen i den 9. og 11. Numærk. anførte Haandsæfninger af Christian den II. og Friderik den I. "Item (heder det) skulle wi være forplig-

tigt

samme bedre Indsigt i Statens sande Nytte havde og herefter den Virkning, at Friderik den II's Søn og Efterfølger Christian IV. og herefter igjen dennes førstefødte Søn Prins Christian, bleve i deres spæde Ungdom med den største Eendrægtighed valte og hylbode til Riget, saa og at, da nybemeldte Prins Christian var bort for Faderen afgaaet ved Døden, blev hans yngre Broders Hertug Frideriks Udvalgelse uden Forhaling af Stænderne bevilget, og hand, efter deres udgivne reene Fuldmagter, strax i de første Dage virkeligen valt paa den almindelige Rigs-Dag, som den gamle Konge, endnu for sin Dod, havde udskrevet i Kiøbenhavn til at fuldføre dette Verk (19). Og omendstiont Adelsens Deputerede, i deres Erklæring om dette Val, uden tvil efter Rigets Hofmester Ulfelds Tilskyndelse, paa nye indførte den næsten forglemte Clausul i Kong Friderik den I's Haandfæstning, at man havde udvalget ham, ikke fordi hand var en indfødt Konge-Søn i Danmark, men formedelst hans fyrstelige Ord og Navn ic. og de tillige forlangte, at, iblant andre i de nyere Haandfæstninger udeladte Puncter, ogsaa denne maatte udtrykkelig, ved denne Leyslighed,

ticht alle Slodsloffue under Danmarks Krone i saa maade seer og at antworde at holle tiil wor soas hand epter wor dobt oc affgang ic." Og videre: "Och skall Danmarks Rige wære oc bliffue ett fruit Kore-Rige som thet af arilds tiidt wæret haßuer. Dog desse forseruene Article lydende om wor Søn oc then forligelse wdi alle maade wfforkienkelig." I de nyere af Frederik II. Christian IV. og Friderik III. udstædte Haandfæstninger er den Artifel om Slotsloven næsten Ord for Ord igientaget af Friderik den I's; men den næstfølgende Artikel mærkeligen so: kortet: De skal (saa lyder den) Danmarks Rige wære oc bliffue et fruit Kore-Rige, som thet er, oc aff arilds tiidt werit hoßuer.

- (19) Disse Omstændigheder sees af Kong Christian den IV's Udskrivning til Rigets Raad og Stænder, angaaende hans Søns Hertug Frideriks Val, og en til den Ende paa den næstfølgende 17de April i Kiøbenhavn berammet almindelig Rigsdag, dat. Kiøbenhavn d. 28. Nov. 1647; af den Fuldmagt, som blev givet den Jydsk Adels Afskiftede, i Wiborg d. 3. Febr. 1648; af Ridderkabets i Kiøbenhavn forsamlede Deputerede deres Erklæring dat. d. 17. April s. Mar. angaaende deres for Hertug Friderik udfaldne Val, ogsaa Val-Brevene, som sammesteds udstædtes paa Kiøbstædernes vegne d. 19. Apr. paa Geislighedens vegne s. Dag, paa Cap:flernes vegne d. 20. Apr. paa Sorø Academies vegne s. Dag, paa Kiøbenhavns Universitæts vegne d. 28. April. og af Rigets Raad og Ridderkabets Deputerede d. 4. May. Man seer heraf, hvor ugrundet det er, at Ulfeld skulde have haabet at vende Kongevallet paa sig, eller en af hans Sønner; eller at man i Danmark skulde have haft i sinde (efter et Rygte, som Chamants Memoires i Bind S. 280. melder om) gandske at blive uden Konge.

hed, af de ældre igientages, at ingen Thronfølger skulde i forvejen udnævnes; saa findes dog hlin Clausul ikke i det derefter af Adelen's Deputerede, tillige med Rigets Raad udstædte formelige Val-Brev, og hvad deres Forlangende, at ingen Thronfølger skulde meere udnævnes, angaaer, blev det gandske satt til side: hvilket sees saavel af den nye Konges Haandfæstning (20), som og af den hans Son Prinz Christian allerede i Junius 1650. forsikrede Thronfølge. Men særdeles udviiste Nationen sin vedvarende Kierlighed til den af Guds Forsyn udlaarne Oldenborgske Stamme, i det at den omsider høytideligen afstod sin Ret til at vælge sine Regentere, Kongen og hans gandske Afkom til Beste, og arveligen overgave ham en uindskrænket Magt og Herredom. Nu haaber jeg, at det klarligen sees, hvad man egentligen maae domme om Meeningen af det udtryffelige Forbehold som findes i vore Kongers forrige Haandfæstninger fra 1448. af, ihenseende til Nationens Val-Rettighed. Naar man samler alting tilhobe, gaaer Sagen ud derpaa. Alleeneste den Hæftighed, hvormed Erik af Pommern endeligen vilde have Hertug Bogislaw til sin Efterfølger, har givet de Danske Anledning til at indføre den Punct om deres frie Konge-Val i Christian den Is Haandfæstning, og formodentligen allerede i Christopher den Ills. Mand havde herved ingen Tanke, som stædte til at forbigaae den Kongelige Familie ved Thronens Besættelse. De samtlige Stænder bleve meget mere endog derefter stedse ved at beholde den Kierlighed, som Nationen engang havde fattet for deres Kongers Blod, og lode sig end ikke, i Grunden, drage derfra ved det ret forsættlige Indgreb, som skeedte i deres Val-Rettighed under Christian den II; endskjønt dette saa hastigen igjen vovede Forsøg, at betage dem egenmægtigen deres gamle Ret, opvakte i sær hos Rigs Raadet og Adelen en meget aarvaagen og ivrig Omsorg for at handthæve den, og det der over skeedte, at man ved hans Efterfølgers Friderik den Is Udvalgelse affecterte at bruge saadanne Talemaader, hvilke, naar de forstaaes gandske noye efter Bogstaven, ikke lode det Kongelige Huus beholde noget Haab

Dd 3

frem

(20) S. den forestaaende 18. Anm.

frem for andre til Thronen. Saaledes er det egentligen beskaffet med det bekjendte Forbehold af et frit Konge-Vaal, i Christian den 16. Haandfæstning. Bliver den nu saaledes paa den rette Side betragtet, saa er deri aldeles intet at finde, hvoraf med noget Skik kunde drages den Folge, at de Danske have sat Kronen paa en Herre, der tilkom et anseeligt Sted iblant deres forrige indfødte Kongers endnu overblevne Efterkommere, uden i mindste Maade at see herpaa, og blot af andre bevægende Aarsager.

§. 16.

Hvorfor det ikke tilskrives den Calmariske Union, at bemeldte Punct er indført i Kong Christian den 16. Haandfæstning; omendskiont det dog maaske agtes for en Folge af denne Union, at handbly kaldet til Thronen af det Danske Rigs-Raad, de andre Stander uadspurte.

Det skeer ikke uden med velberaad Hu, at jeg forklarer den oft bemeldte Artikel i Kong Christian den 16. Haandfæstning blot og alleneste af de da værende Rigs-Raadens Omhyggelighed for at handthæve deres ældgamle Maade at besætte Thronen i Danmark, og at jeg ikke hos dennem sætter forud nogen Hensigt til den Calmariske Union, og det derudi grundede frie Konge-Vaal. Vi have allerede omstændeligen seet, hvor nøye den Danske Nation rettede sig efter Rigets gamle Grund-Forsfatning, endnu under Erik af Pommern, da det, kort for hans Udvigelse, kom an paa at udnævne hans Efterfølger (1). Dog alligevel var den Calmariske Union paa den Tid kort tilførn fornyet og nærmere bestemt; i stedet for at den, i vort Tilfælde, var paa det yderste at blive gandske adskilt, ja var allerede virkeligen ophævet, ved det at de Svenske havde selv allene udvælt og kronet Karl Knudson. Og hvad behøver det mange Ord? Den i Friderik den 16. Haandfæstning indeholdte Tjentagelse og nyere Bestemmelse af den Artikel, som her tales om, gjør Sagen gandske utvillagtig. Det heder der klart og tydeligen: Danmark har fra Arilds Tid og første Begyndelse været et frit Vaal-Rige (2);

en

(1) S. forhen dee IX. §.

(2) S. den II. Num. til foregaaende §.

en Talemaade, der, som enhver begriber, aldeles ingen Hensigt har til det Calmar'ske Forbund. Saa afgjort imidlertid som dette er, saa tydeligen sees det derimod, at en anden Omstændighed, der er forefaldet ved Christian den 1s Udvælgelse, maae for den største Deel forklares af de Nordiske Rigers Forening, og holdes for en Følge deraf. Efter denne Monark's forestaaende Val-Historie har det Danske Rigs-Raad, paa alle Kongerigets Indbyggere's Begne, uden Nationens Fuldmagt eller foregaaende Samtykke, udseet og bestemt ham til Thronen (3). Intet kunde vel mindre komme overeens med Danmark's ældgamle Forfatning. Efter denne var alting ved Konge-Val kommet an paa de samtlige, efter Kongerigets Hoved-Province' fordeelte Indvaanere og deres indbyrdes Forening, og det var kun med Tiden kommet dertil, at, i enhver Province, Biskopperne, Prælaterne, Landsdommerne Leensmændene, Hovedmændene, og de anseeligste af Adelen, der og til deels vare Rigs-Raader, egentligen gave Udslaget, saavel herndt, som ellers i de paa det almindelige Lands Ting i Province' forekommende Sager. Endnu i den Skrivelse, som de fornemste i Slaane affendte til de Jydske angaaende Kong Olufs Udvælgelse, lader sig denne Bedtægt tydeligen see; og de Breve, som bleve udstedte, angaaende hans Moders, Dronning Margretes Val og Hylding, indeholde intet, hvoraf man kunde slutte, at der var indført noget nyt i denne Post (4), at jeg ikke skal tale om Erik af Pommern hans Udvælgelse, hvorom vi have ingen saa omstændelig Efterretning. Men efter at den Nordiske Forening havde derpaa gjort det til en Rettefior, at en Konge over alle tre forbundne Riger skulde altid samdrægtigen vælges af Rigerne's Raad og Mænd, og i den fornede Union af 1436, paa det Sted, hvor Kongevallet overdrages til fyrretinge Fuldmægtige af hvert Rige, i alt hundrede og tiuge Personer, de eftertænkkelige Ord vare indførte, at man vilde seent faae en Konge, dersom hand ikke kunde vælges paa anden

(3) S. forhen den XII. §.

(4) Skrivelse fra de fornemste i Slaane til de Jydske af Aar 1376. hos Hvilt. S. 556. Breve af. 1387. hos samme, 573. og f. Sider.

anden Maade, end at man forsamlede hver Mand af alle tre Riger; og derforuden den nye Stats-Samsund imellem de forbundne Kongeriger havde givet Rigs-Raaderne mangfoldig Anledning til at udbrede deres Magt og Anseelse, og næsten paa egen Haand at afgjøre alle offentlige Sager, saa forarsagede alt dette, at og Rigs Raadet i Danmark begyndte at reyse Hovedet i været mere end tilforn, og i sær at tilegne sig nye Rettigheder ved Thronens Besættelse. Allerede efter Kong Eriks Bortreise toge de Danske Rigs-Raader ikke i Betænkning, paa egen Haand og Stænderne u-adspurte, at kalde Christopher af Beyeren ind i Riget, derpaa at affætte hans undvigede Morbroder, og at erklære ham, Hertugen, til Rigets Forstander; lutter saadanne Ting, som gjorde hans ikke længe derefter paafulgte høytidelige Udvælgelse og Udraabelse til Konge i Danmark nødvendig og til en blot Ceremonie. Og denne gang toge de Danske Rigs-Raader sig endog den Myndighed, paa egen Haand at foreskrive Greven af Oldenborg, hvilken de havde bestemt til Kong Christophers Efterfølger, en Haandfæstning, endnu forend hand formelig var udvælt. Og da den Nordiske Union ved Christian den I. atter igien blev oprettet, gav den de Danske Rigs-Raader god Lejlighed til at sætte sig stedse fastere i den Besiddelse, som de engang vare komne i; hvilket i sær viser sig deraf at den i Aaret 1450. i Bergen fornyede Forening imellem Kongerigerne Danmark og Norge udtrykkelig overlader Thronens Besættelse i fremtiden til begge Rigers Raad, og den Calmariske Reces af 1483. tydeligen melder om at alle tre Rigers Raad skal foreene sig om at udvælge en Konge (5). Saaledes vare da Sagerne allerede i den Stand, da Unionen derefter blev ophævet, at det i den følgende Tid blev endog udtrykkelig tilstaaet Rigs-Raaderne af de andre Stænder i Kongeriget, alleene at besørge Konge-Ballet, og Udelen selv, som kun, i slige Tilfælde, blev kaldet til at tage Deel i Rigs-Raadets Slutning, lod sig

nye

(5) Fornyede Union imellem Kongerigerne Danmark og Norge af 1450. hos Huittfeld S. 1317. Den Calmariske Reces af 1483. hos Hadorph S. 329.

Søns og Sønne-Søns Haandfæstninger indrettede, (8) og deri endnu videre forordnet, at Kongen skulde annamme alle Slotslove af Rigs-Raadet, og at de, som havde Slottene i Forlæning, skulde, naar hand ved Døden afgik, holde sig dermed til Rigs-Raadet; at de Pladse, som bleve ledige i Rigs-Raadet, skulde besættes efter de øvrige Medlemmers Raad; at naar en af Rigs-Raadet skilte sig fra hans Medbrødre, og søgte at sinigre sig ind hos Kongen, da skulde hand med Blusel vises ud af Raadet og aldrig meere komme ind igien; at Kongen skulde stande enhver til rette for Rigets Raad, o. s. fr. Saaledes var da Regierings Formen i Danmark, da den Nordiske Stats-Forening blev ophævet, virkeligen næsten Aristocratisk, og Røret gandske i Rigs-Raadets Hænder, eller i Almindelighed i den indfødte Adels, hvilken, efter de nysommeldte Kong Johans og Christian den II. Val-Capitulationer, kunde alleeneste giøre Tiltale paa Rigs-Raadets Værdigheden, og paa Slottenes, Lænenes og Landstingenes Forlæning. Og denne Regiments Forfatning søgte mand fuldkommneligen at indrette og stadfæste ved den i Kong Friderik den I. Haandfæstning indrykkede Punct, at i Fremtiden ingen andre end indlændske af Adels skulde komme til Bispedømmene. (9) I hvorvel det blev gandske forandret. med

de Fornemste burde gandske alleene forstaaes Rigets Raad, hvilket ikke er aldeles afgjort, saa var dog denne Talemaade maaskee med Flid indviklet i en slags Tvetydighed. Saaledes har og Wilde Suec. Hist. Pragm. Cap. III. Sect. II. S. 26. p. 459. ihenseende til hans Fæderne Land bemærket, at den Artikel hvorved Kongen udtrykkelig forbindes at føre Regieringen efter Rigs-Raadets Raad, er først indført i Kong Christophers Svenske Lov.

- [8] Alleneeste, at ved Skatters Udskrivning Adelsens og nogle af Almuen deres Samtykke blev betinget.
- [9] Den gandske Artikel lyder saa: Item wille eller skulle wi alldrig efter thenne Dag tilstede at nogen skal eligeris eller wdweeltes til nogen Besopdom her wdi Riiget wthen then som indfod år i Danmark af Riddere og sweane ey heller til nogen Prælatedom wden Riigens indfod mænd af Riddere og sweane heller oc Doctores wdi then hellige skriffte eller

med Bisperne, ved den tidet derefter i Danmark indførte Kirke-Reformation. De bleve alle affatte og udelukte af Rigs-Raadet, og den Deel de havde haft i Regieringen, tilfaldt de Verdslige Rigs Raader. Paa den Maade syntes nu vel disse at have vundet noget anseeligt. Dog i sig selv havde Rigs-Raadet og Adelen ligesom mistet en Arm i det saa rige og mægtige Clerike; den Kongelige Magt og Myndighed havde derimod mærkeligen taget til, ved de forrige Biskopers samtlige Stifts-Godser, der bleve lagte til Kronen, og end allene ved disse farlige Fredsforstyrreses Affkaffelse; og derhos fundet en ny Støtte i deres Efterfølgere og den dem undergivne Geistlighed, da denne gandske Orden, der kunde agtes for betydelig for-medels sin Indflydelse i Borger- og Bonde-Standen, holdt desto fastere ved det Kongelige Huus, jo mindre den havde at sige, i Regierings Sager, efter den Indretning, der var givet Staten, ved den Augsburgiske Troes Bektendelses Antagelse. Det var allerede et mægtigt Stød, som det i Danmark kuldkastede Hierarchie tillige havde givet det Aristocratiske Regimente. Og ikke des mindre lode Rigs-Raaderne og Adelen sig saaledes indtage af deres Herligheds vedvarende Glands, at de derover gandske forglemte, at deres Kræfter vare virkeligen meget svækkede. Saasom de derfor søgte meere og meere at udstrække deres derforuden anseelige Fordeele, til det regierende Huuses Afbræk og de øvrige Stænders Betrængelse, og at vælte de almindelige Tynger paa disse alleene; saa maatte Strængen, der blev spændt for høyt, omsider briste, og den store Stats-Forandring paafølge, som har sat vore Enevolds Mo-

E e e 2

narker

eller Kirkelogen h:ller andere werde oc lærde mend som thet tiill dwelig oc nøttige år, som dog danske food år, wihen wiil kandt thet haffue met Danmarks Riigis Raad willige oc samtykke.

marker i den Stand, at lade deres store Egenskaber og Hensigter ret virke til det gemeene Beste, og gjøre dette sidste Aarhundret mærkværdigt ved saa mange uforglemmelige Aandelser af deres uindskrænkede faderlige Rærlighed og Omhu. En Tildragelse, hvis Erindring vi just paa denne Tiid, da Danmarks Lyksalighed er stiget til de omliggende Nationers Forundring, med en almindelig og uforstilt Glæde fornøye, og foreene vore inderlige Ønsker, at den Høieste, hvis Haand har plantet den Oldenborgske Stamme i disse Riger, og allerede saa længe opholdt den i blomstrende Stand, maae gjøre dens Enevolds Magt og milde Regiering varagtig til Verdens Ende.

